

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 496 del 18/3 al 31/3 de 2020 2,5 €

#PERIODISME COOPERATIU PEL SUPORT MUTU



La crisi provocada per l'expansió al nostre entorn de la pandèmia del COVID-19, ha agafat l'equip de la DIRECTA en ple tancament de l'exemplar que teniu a les mans. O, en aquest cas, potser és més exacte dir a les vostres pantalles. L'excel·lent entorn que vivim a partir de la decretació de l'estat d'alarma i les crides al confinament per pal·liar l'expansió del brot infeccios, han fet que aquesta edició de la DIRECTA no s'hagi pogut imprimir ni distribuir a les llars, un fet del tot inèdit en els catorze anys d'història de la publicació.

Encara que la publicació quinzenal en paper la plantejarem sempre com

un exercici de periodisme de fons, deslligat de l'actualitat immediata i que marqui agenda més que no marcat per l'agenda, ens semblava que l'impacte que està tenint en totes les lectures el moment que vivim no podia passar per alt en aquest número de la revista. Per això hem reaccionat per incloure, a la secció Cruïlla, un reportatge sobre les xarxes de suport mutu i l'autoorganització que està sorgint arreu del territori (sovint, donades les circumstàncies, amb l'ajut de les xarxes telemàtiques) per tal de poder atendre les necessitats de les persones de l'entorn que més hagin rebut l'impacte

de la crisi vírica, sigui sanitari, psicològic o econòmic.

Pensem que com a DIRECTA, emfasitzar el vessant solidari i horitzontal era el millor que podíem fer des d'una visió del periodisme que vol tenir sempre en compte la perspectiva de les cures, i ara més que mai. Per això, i per les mateixes raons, hem mantingut la resta de continguts tal com estaven previstos i, de forma igualment excepcional, els publiquem oberts per a tothom al nostre web Directa.cat. Perquè hi ha vida després del coronavirus i perquè en temps d'aïllament forçat volem ser el més a prop possible de totes les lectures.

Directa496

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, Nau 1, Planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016



Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?
A fons
Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat
Cruïlla
Laia Mas i Guille Larios | cruilla@directa.cat
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Albert Alexandre | impressions@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Clara Macau i Elena G. Ruiz | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
L'espina
Carlos Villafranca | espina@directa.cat
Fotografia
Víctor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Roser Pineda i Esther Aguilà | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Èlia Olivan | correcio@directa.cat
Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Sònia Calvó i Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Ester Mora | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Paula Rodríguez | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord.
El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: ANDREA LUCIO

La DIRECTA enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.



SUMARI

A FONS

4-11



Sacralitzar la vida a qualsevol preu
Un reportatge d'Albert Alexandre, Maties Lorente i Gemma Garcia que obrim amb el qui és qui dels lobbies contraris a l'eutanàsia. Parlem també amb les entitats que lluiten pel dret a una mort digna i amb el cirurgià Marcos Hourmann, condemnat per ajudar a morir una dona de 82 anys. Il·lustració de portada d'Andrea Lucio.

MIRALLS

12-15



Entrevista a Carles Viñas
És doctor en història contemporània i especialista en el rerefons social de l'esport. Denuncia que els clubs de futbol ja no juguen "per guanyar o perdre, sinó per guanyar més diners". Una entrevista d'Albert Postils amb fotografies de Victor Serri.

IMPRESSIONS

16-18



L'apologia del franquisme un delict
Un debat entre l'advocada i activista pels drets humans Pastora Filigrana i l'advocat i criminòleg Xavier Muñoz. Amb il·lustració d'Alfredo Borés.
Individus 'lliures' i la 'democràcia'
Un article de Lara Dias dos Santos amb il·lustració d'Irene Pérez.

CRUÏLLA

19-21



El virus del suport mutu
Arran de l'excursionat confinament per l'expansió del coronavirus s'està articulant una densa xarxa de grups de suport i solidaritat arreu dels Països Catalans. Un article de Guille Larios i Ester Fayos amb infografia de Maria Conill i il·lustració d'Esther Aguilà.

RODA EL MÓN

22-26



Atacs del supremacisme hindú
Un reportatge de Clara Ballart.
Recollida precària de la fruita
Sara Manisera ens explica qui i com recull la fruita i la verdura a Itàlia. Entitats socials impulsen projectes sense explotació ni discriminació.

Síria, o la guerra contemporània
L'anàlisi de Gabriel Garroum.

EXPRESSIONS

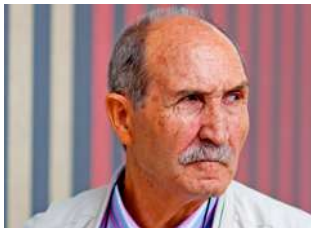
27-31



El llegat de 'La Cua de Palla'
Eloi Latorre rememora els 57 anys del naixement de la mítica col·lecció de llibres de novel·la negra en català.
La casa encantada
Un relat d'Uriol Gilibets amb il·lustració de Thalia Lavail.
Ressenyes culturals
Susana Vázquez, Guille Larios i Xavier Puig.

INDIRECTA

32



Entrevista a 'El Lute'
Àlex Romaguera parla amb l'expresidiari Eleuterio Sánchez, més conegut com 'El Lute', condemnat a cadena perpètua per un robatori a una joieria de Madrid i famós per haver fugit de la presó del Puerto de Santa Maria. Fotografia de Christian González.

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 496 del 18/3 al 31/3 de 2020 2,5 €

Sacralitzar la vida a qualsevol preu

Desenes d'organitzacions ultracatòliques maniobren contra la despenalització de l'eutanàsia malgrat l'ampli suport social de la mesura, també entre l'electorat dels partits conservadors

pàg. 4-11





Concentració
en contra de
l'eutanàsia
l'11 de febrer de
2019 a Madrid

En total han estat setze els intents infructífers per despenalitzar l'eutanàsia a l'Estat espanyol des que per primer cop, l'any 1993, es va plantejar legislar sobre el dret a la mort digna. L'última ocasió, abans que aquest mes de febrer el Congrés aprovés amb els vots en contra de PP i de Vox tirar endavant la Proposició de Llei Orgànica per la regulació de l'eutanàsia, va ser el maig de 2018. La proposta va ser aprovada pel Congrés per majoria absoluta, però no va superar el tràmit del Senat. Pedro Sánchez, va dissoldre les Corts Generals el 5 de març i va convocar eleccions per al 28 d'abril de 2019 deixant sense efectivitat el text legal.

María José Carrasco esperava la reforma de la llei per poder posar fi a la seva vida. Des de feia trenta anys tenia esclerosi múltiple i veia en la reforma legal una sortida al seu sofriment. La convocatòria de noves eleccions va ser un gerro d'aigua freda. És per això que sense poder-se valer físicament, el 3 d'abril, va decidir marxar amb l'ajuda d'Ángel Hernández, el seu marit, qui va subministrar-li pentotal sòdic, també anomenat còctel letal, tot i saber que amb aquell acte, sota la legislació actual, cometia un delicte. La llei es-

tableix penes de sis a deu anys per a qui coopera “fins al punt d'executar la mort”.

Actualment, tot apunta que la reforma del Codi Penal per despenalitzar l'assistència a l'eutanàsia té moltes més possibilitats de tirar endavant. El 12 de febrer, el Congrés hi va donar llum verda amb 201 vots favorables i ara aquesta llei passarà per la Comissió de Sanitat i després pel Senat. S'espera que a finals de 2020 la llei estigui llesta. En cas de tramitar-se tal com avui dia està redactada, podran decidir morir aquelles persones que pateixin “una malaltia greu o incurable” després de “formular dues peticions voluntàries i per escrit deixant una separació d'almenys quinze dies”.

Consens social a les enquestes

El més curiós del cas, és que des que el 1983 es comencés a parlar del dret que implica decidir sobre el mateix cos en les últimes fases de la vida, el suport a l'eutanàsia -paraula del grec que significa bona mort- sempre ha superat el 50% arreu de l'Estat. Així, mentre l'any 1988 el 53% de la ciutadania estava a favor de la despenalització, a partir del 2008 sempre ha estat superior al 70%.

Les xifres no enganyen. En la darrera enquesta de Metroscopia sobre l'eutanàsia l'abril de 2019, el 87% de les persones enquestades responia afir-

ULTRACATOLICISME EN CONTRA DE LA BONA MORT

Entitats com Hazte Oir, One of us, Abogados Cristianos, CiViCa i Familia y Dignidad Humana pretenen incidir en el posicionament social sobre l'eutanàsia, que segons les últimes enquestes rep el suport d'un 87% de la població de l'Estat espanyol

Albert Alexandre | @AlbertAlexan

La reforma del Codi Penal per despenalitzar l'eutanàsia té moltes possibilitats de tirar endavant

El 65% de l'electorat del Partit Popular està a favor de l'eutanàsia i el 73% de Vox s'expressa en la mateixa línia

mativament a la següent pregunta: "Creu vostè que un malalt incurable té dret a què els metges li proporcionin algun producte per posar fi a la seva vida?". Segons el document, el 65% de l'electorat del Partit Popular estaria a favor de l'eutanàsia i el 73% de Vox s'expressaria en la mateixa línia. En la resta de partits el suport a la mort assistida superaria el 90%. Més dades: el 59% de les persones catòliques practicants i el 91% de les catòliques no practicants, també respondrien la pregunta de forma afirmativa.

Davant aquests números cal preguntar-se per què els mitjans de comunicació majoritaris i alguns partits polítics segueix parlant del "debat de l'eutanàsia". És en aquest sentit que s'ha de conèixer bé la feina d'oposició a la mort digna de nombrosos grups de l'espai ultracatòlic. Però, qui són aquestes organitzacions que han engreixat un debat on hi ha un clar consens social? Amb quins arguments ataquen l'eutanàsia? Qui hi ha al darrere?

Lobbies de l'òrbita del PP i Vox

L'any 2009, la dreta espanyola més reaccionària va manifestar-se pels carrers de Madrid en contra de la legalització de l'avortament. Aquella mobilització va actuar com a paraigües de moltes de

les organitzacions que avui s'oposen a l'eutanàsia. De fet, alguns dels grups més importants del lobby ultracatòlic com Abogados Cristianos, Civica o Familia y Dignidad Humana van néixer en dates pròximes a l'esdeveniment.

"Com ja va passar aleshores, tornarem a sentir parlar d'aquestes organitzacions i és probable que les veiem al carrer, ara sota la bandera del rebuig a l'eutanàsia", alerten des de l'Observatori del Laïcisme i la Laïcitat. I no s'equivoquen, ja que el 22 de març estava convocada la "Gran Marcha por la Vida" en la qual més de 500 organitzacions de dretes s'havien de mobilitzar pels carrers de Madrid i un dels objectius de la marxa era "desemascarar la cultura de la mort". El Coronavirus no ho ha fet possible.

Entre totes les organitzacions inscrites hi havia els grups contra l'eutanàsia més destacats del panorama estatal i inclús internacional. Probablement el més destacat d'ells és One Of Us, una federació amb seu a Brussel·les que agrupa organitzacions catòliques de la dreta europea i que està presidida per Jaime Mayor Oreja, el que fora ministre de l'interior amb José María Aznar. One Of Us es defineix com una agrupació "per a la vida i la dignitat humana amb arrels profundes en els nostres valors cristians comuns" »

» i té presència a països com Dinamarca, Polònia, l'Estat espanyol o Eslovàquia.

A la pràctica, la federació s'encarrega de donar difusió a campanyes, esdeveniments a universitats o iniciatives en contra de l'eutanàsia, l'avortament o el feminisme. Entre els membres estatals de One Of Us hi trobem, entre d'altres: Valores y Sociedad, Cívica, RedMadre, Provida, Profesionales por la Ética, Familia y Dignidad Humana, Foro de la Familia i CitizenGo.

La majoria d'aquests grups tenen entre les seves files persones del PP o de Vox. És el cas de Valores y Sociedad, un col·lectiu on tornem a trobar a Mayor Oreja al capdavant, però que també compta amb l'exsenador i diputat a Madrid del PP, Luis Peral Guerra; el diputat de Vox per Sevilla, Francisco José Contreras; l'exdiputada basca del PP i membre de FAES María San Gil; el fundador de Vox i exdiputat del PP Ignacio Camuñas; l'exdiputat del PP i exdirector general de RTVE, Eugenio Nasarre; o l'exdiputat del PP, Ángel Pintado.

L'ombra de Mayor Oreja no s'acaba aquí, ja que també és president d'honor de Political Network For Values, un *think tank* d'àmbit internacional amb presència a Hongria, Colòmbia, Brasil o Estats Units, on també es dona cabuda a iniciatives contra l'eutanàsia com el Seminari Internacional "Cures Pal·liatives i Socials vs.

Polonia Castellanos

Presidenta d'Abogados Cristianos



L'eutanàsia no és una obra de caritat, sinó el dret a matar per part dels *xiringuitos* de l'eutanàsia

One Of Us és una federació europea d'organitzacions catòliques i contra l'eutanàsia que lidera Jaime Mayor Oreja

Abogados Cristianos ha engegat una campanya per aturar la llei de l'eutanàsia que per ara suma quasi 13.000 firmes

Eutanàsia" celebrat el gener de 2018. En aquest congrés hi va participar Lourdes Méndez, diputada de Vox i presidenta de Familia y Dignidad Humana que afirmava que en la nova llei "la regulació de l'eutanàsia es convertirà en un pendent relliscós, en la qual es comença justificant casos extrems, per acabar disposant de la vida de l'altre". En contraposició, l'organització Dret a Morir Dignament assenyala que als països on s'ha legalitzat l'eutanàsia, "no han augmentat els casos".

Més enllà d'això, entre les persones integrants destacades de Political Network For Values, hi trobem la seva presidenta, Katalin Novák que és ministra de Família i Joventut d'Hongria amb el govern d'extrema dreta de Viktor Orban. També hi veiem una altra cara coneguda del món ultracatòlic espanyol: Ignacio Arsuaga Rato.

Aquest familiar del famós polític del PP, Rodrigo Rato, és creador d'HazteOir, la seva marca internacional, CitizenGo, i el mitjà de comunicació Actual. Arsuaga està ubicat ideològicament a la dreta de Vox i la seva organització, a més de contactes amb altres moviments pro família com la Lega de Matteo Salvini, el 2007, va ser relacionada amb el grup ultracatòlic secret i paramilitar, El Yunque. "Amb el govern de Pedro Sánchez s'instal·larà a Espanya la cultura de la mort amb més avortaments i la llei de l'eutanàsia", afirmava Arsuaga en un article a Actual just quan el PSOE va guanyar les eleccions d'abril de 2019. Així mateix, a HazteOir, una plataforma on teòricament la ciutadania pot inscriure les seves demandes, s'hi troben campanyes contra la mort digna com la que rep el nom d'"Eutanasia: matarte por 'compasión'" i que de moment ha rebut quasi 28.000 adhesions.

Tanmateix, les visions més radicalitzades contra la mort digna es troben en organitzacions com Abogados Cristianos. Aquest col·lectiu presidit per Polonia Castellanos, que ha denunciat Willy Toledo pels seus comentaris sobre la religió, ha engegat una campanya per aturar la llei de l'eutanàsia que de moment compta amb quasi 13.000 firmes. "Segons els mercats internacionals a Espanya hi sobra gent i per això volen implantar una terrible retallada a través de l'eutanàsia", diu la campanya. Afegeix que amb la llei "tots els que suposin una major despesa seran ' convidats ' a exercir el seu dret a morir". Entre les persones integrants, l'organització compta amb Juan José Liarte, portaveu de Vox a l'Assemblea de Murcia i amb Jaime

El 'think tank' Profesionales por la Ética té estatus consultiu al Consell Econòmic i Social de l'ONU

Josep Miró i Ardèvol, fundador d'E-Cristians, va ser conseller de la Generalitat i regidor de Barcelona (CDC)

Urcelay, vocal d'un altre *think tank* antieutanàsia: Profesionales por la Ética. Aquesta darrera organització té una forta incidència en l'àmbit internacional, ja que té estatus consultiu al Consell Econòmic i Social de l'ONU.

Pressió ultra també a Catalunya

Si parlem de grups de pressió contra l'eutanà-

Josep Miró i Ardèvol

Fundador d'E-Cristians, Forum Libertas i
Converses a Catalunya



**Tan sols l'Alemanya nazi
va introduir l'eutanàsia**

Jaime Mayor Oreja

President de One Of Us i Valores y Sociedad.
Exministre de l'interior i eurodiputat del PP



**Evidentment, és més còmode
matar a la persona que et
molesta a casa què mantenir-la
fins a l'últim moment**

Lourdes Méndez

Presidenta d'Asociación Familia y Dignidad Humana.
Membre de One Of Us, exintegrant del PP i diputada de Vox



**Serà l'estat qui determinarà
quina vida ha de ser viscuda
i quina no**

sia a Catalunya, hem de parlar d'una figura en concret. Josep Miró i Ardèvol va formar part de Convergència Democràtica de Catalunya fins al punt d'ocupar la Conselleria d'Agricultura Ramaderia i Pesca de la Generalitat entre 1984 i 1989. Més tard va ser regidor de Barcelona fins al 2002, moment en què va fundar E-Cristians. Aquesta organització té per objectiu defensar el catolicisme tot atacant l'avortament, el feminisme i l'eutanàsia a través de les xarxes socials i les mobilitzacions públiques. A més dels molts arguments ja citats, a E-Cristians hi podem trobar el vessant més religiós d'aquest tipus d'ideari: "Ell no vol que pateixis per sobre de les teves forces, però tampoc vol que posis fi al do de la vida que Ell t'ha donat".

E-Cristians no és l'única eina amb la qual compta Miró i Ardèvol per difondre la seva ideologia, ja que l'exmembre de CDC també és l'artífex de Forum Libertas i Converses a Catalunya, dos portals d'informació que s'ocupen d'atacar la llei d'eutanàsia o les polítiques d'Ada Colau. No deixa de ser significatiu que entre les persones integrants del grup promotor inicial de Converses a Catalunya hi trobem pesos pesants de la política i l'economia estatal com Jordi Alberich que va presidir durant vint anys el Cercle d'Economia o Eugeni Gay que va exercir de vicepresident del Tribunal Constitucional deu anys. O figures com Juan José López Burniol o Jaume Lanaspa, relacionats amb la Fundació Bancaria La Caixa; o Carles Losada, exdirector d'ESADE integrant d'Units per Avançar, la nova marca d'Unió Democràtica. ●

DESTERRAR LA MORT INDIGNA

Durant més de trenta anys, entitats i persones afectades han lluitat pel dret a poder decidir sobre la pròpia vida, fent front a la repressió legal, la clandestinitat i l'aïllament de la mort

Maties Lorente | @mtslorente

Una mosca pot ser l'encarnació de l'infern quan no et pots moure per treure-te-la de sobre. Ivan Ruiz ho sabia i per això cridava "com un boig" quan un espècimen d'aquest insecte entrava en la seva habitació: l'esclerosi lateral amiotròfica (ELA), una malaltia neurològica progressiva que afecta les neurones encarregades de controlar els músculs voluntaris, el mantenia "engabiat", lligat al llit del seu pis de Girona. Des que el van diagnosticar, l'any 2017 amb quaranta-dos anys, van passar catorze mesos -"plens de patiment"- fins que els efectes de la malaltia van ser extrems i va realitzar l'acció de llevar-se la vida en un suïcidi sense cap mena d'assistència.

"Buscar el dia i l'hora per posar fi al patiment ens va costar tres mesos. Aquell dia [el 30 de novembre del 2018] a mitjanit, un missatge al mòbil: 'Gràcies per tot el que m'has cuidat. Vaig a descansar'. Ell, a Girona; jo, a Barcelona, i al matí, abans de poder anar a veure'l, vaig haver d'anar a fitxar a la feina per no acabar condemnada". Carmen Baraona explica amb l'emoció als ulls l'última comunicació

que va tenir amb Ivan, el seu fill. "El dia que va venir al món jo hi era, però no vaig poder ser el dia que marxava. Les lleis ens protegeixen tant que generen més dolor del que pretenen controlar", expressa en referència a l'article 143 del Codi Penal, que atorga penes d'entre sis i deu anys a les persones que "cooperen" en un suïcidi.

Actualment, a l'Estat espanyol, només està permesa la sedació pal·liativa -en pacients amb malalties terminals- i tant el suïcidi assistit (mèdicament o no) com l'eutanàsia estan tipificats com a delictes. "La llei fa que moltes persones prenguin la decisió d'acabar amb el patiment quan encara podrien viure un temps més, però necessiten que la malaltia els permeti fer-ho sols per no responsabilitzar ningú, com en el cas del meu fill", expressa Baraona. I qüestiona: "Què es creuen les persones que ens neguen la llei d'eutanàsia per decidir el grau de dolor físic i psíquic que havia de suportar el meu fill?". "Si em pregunten a què em dedico, responc que treballa en una associació de defensa d'un dret humà fonamental: la disponibilitat de la vida pròpia", detalla Nani Hidalgo, professora jubilada i vi-

VINT ANYS DE LLUITA PER L'EUTANÀSIA

Ramón Sampedro

El gallec va ser la primera persona a sol·licitar l'eutanàsia a l'Estat espanyol. Després de passar trenta anys a un llit en estat tetraplègic, a causa d'un accident, la seva amiga Ramona Maneiro va ajudar-lo a morir. La seva història es va plasmar a la pel·lícula 'Mar adentro'.



Els Països Baixos aproven l'eutanàsia

Tot i que la justícia holandesa havia estat permissiva en casos específics d'eutanàsia, la llei general que la regula -inclòs el suïcidi assistit- es va aprovar el 2001. El 2004 es va començar a aplicar el Protocol Groningen, que permet l'eutanàsia a menors.

Bèlgica

La llei d'eutanàsia es va ampliar un any més tard per cobrir també casos de menors. Entre altres condicionants, una psicòloga avalua la maduresa de l'infant per prendre la decisió.



cepresidenta de Dret a morir dignament-Catalunya (DMD-CAT), una entitat fundada el 1984 i que aglutina les principals veus en defensa de l'eutanàsia. “La major part de persones que ens contacten volen informació sobre el document de voluntats anticipades i sobre els seus drets al final de la vida”, explica Hidalgo. Amb el Document de Voluntats Anticipades (DVA) -conegut també com a Testament Vital- una persona expressa la seva voluntat sobre les atencions mèdiques que desitja o no desitja rebre en cas de patir una malaltia irreversible o terminal, que li hagi portat a un estat que li impedeixi expressar-se per si mateix. Catalunya va ser la primera comunitat autònoma

Amb el Document de Voluntats Anticipades es pot acotar quines atencions mèdiques es desitja rebre o no

a regular aquest dret l'any 2000 i dos anys més tard es va legislar en l'àmbit estatal. “També atenem persones que han estat diagnosticades de malalties terminals i que volen saber com tenir autonomia en el cas de necessitar-ho. En aquests casos tenim grups d'assessorament personalitzat”, continua la vicepresidenta de DMD-CAT. En molts casos, des de l'associació faciliten informació a les persones que s'hi apropen per obtenir el còctel letal, la barreja de fàrmacs que causen una mort ràpida i indolora a la persona que la pren. El problema és, segons Hidalgo, que la llei actual aboca moltes persones a “l'horror de la clandestinitat” a l'hora de posar punt final a la seva vida, »



Cas Leganés

La conselleria de Sanitat de Madrid denuncia davant la Fiscalia l'equip d'urgències de l'Hospital Severo Ochoa, encapçalat per Luis Montes, per “suposada mala praxi” en l'administració de fàrmacs a pacients terminals. L'Audiència de Madrid arxivà definitivament la causa tres anys més tard.

Jorge León

L'home, que patia una penta-plègia, va sol·licitar ajuda per morir a través d'internet. Una persona el va ajudar a prendre un sedant i posteriorment va desconnectar el respirador que el mantenia amb vida. León havia advocat públicament per l'eutanàsia. El jutge va arxivar el cas.



Inmaculada Echevarria

Una unitat mèdica de l'hospital de San Rafael (Granada) va sedar i desconnectar el respirador de la dona després que aquesta ho sol·licités. Tot i el suport del Consell Consultiu i la Comissió d'Ètica i Investigació d'Andalusia a Echevarria, el partit ultra Alternativa Española va denunciar als metges, però Fiscalia va arxivar la causa.

Daniel Mateo

El professor d'educació física Daniel Mateo tenia 35 anys quan va decidir prescindir del tractament i rebre sedació fins a esgotar la seva vida, un supòsit contemplat a la llei espanyola. Havia estat diagnosticat d'ELA i va ser ajudat en la sedació per voluntaris de DMD-Madrid. Va demanar al personal mèdic que es respecti cada persona i el que es vulgui fer amb les pròpies vides.

» un extrem que també sosté Carmen Baraona: “quan has pres la decisió d’acabar amb el teu patiment et venen moltes pors: ‘hauré de marxar sol? Tindré alguna complicació?’. ‘I si vomito els fàrmacs i estic sol perquè les lleis de l’estat m’obliguen a estar sol quan ja m’estic morint i he viscut tant patiment?’”. La nova llei hauria de solucionar moltes d’aquestes situacions, però també es qüestionen alguns dels enunciats.

Una llei amb però

Per a Nani Hidalgo, “el problema fonamental és la comissió prèvia i la comissió de control i avaluació que designa la llei”. “No hi ha cap país que hagi legalitzat l’eutanàsia o l’ajuda al suïcidi que compti amb una doble comissió de control, previ i posterior”, explica al seu temps Albert Royes, doctor en filosofia i membre de l’Observatori de Bioètica de la Universitat de Barcelona.

“Es tracta d’un garantisme excessiu que complica innecessàriament les coses i allarga els terminis en un moment molt complicat, de molt de patiment”, opina. Un altre problema de les comissions, tant per Hidalgo com per Royes és que queda en mans de les comunitats autònomes la seva composició. “Hi ha persones que són expertes de bioètica però són de l’Opus Dei i no vull que decideixin per mi en moments com aquests”, afirma la vicepresidenta de DMD-CAT.

Segons Royes, la llei, a més, presenta una “incoherència normativa” pel que respecta als casos de joves menors d’edat, una crítica que també es fa des del moviment pel dret a morir dignament. “Les lleis del pacient atorguen als menors de 16 a 18 anys la capacitat de decidir per ells mateixos. Però en canvi, per fer el DVA han de ser majors d’edat i amb aquesta llei queden desemparats”. “Si un noi o una noia de disset anys, plenament competent, pot decidir no rebre una assistència mèdica que no desitgi, no veig cap raó perquè no pugui demanar l’eutanàsia o l’ajuda al suïcidi si compleix tots els altres requisits que estipula la llei”, conclou. ●

Les 'condemnes' contra el

El cirurgià Marcos Hourmann va ajudar una dona de vuitanta-dos anys a morir perquè li havia demanat. Era març de 2005 a l’hospital de Móra d’Ebre i la pacient no tenia cap possibilitat de sobreviure. Va anotar el subministrament de potassi al comunicat mèdic i, després de dos mesos, el centre el va acomiadar i denunciar

Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega

Havia viscut episodis mèdics greus i alguna vida se li havia escapat de les mans, però mai ningú abans d’aquell març de 2005 li havia demanat que l’ajudés a morir. El cirurgià Marcos Hourmann no va pensar en les conseqüències. Va subministrar 60 mil·ligrams de potassi intravenós a Carmen. La dona de vuitanta-dos anys va ingressar amb un quadre mèdic molt complicat -inclòs un càncer de còlon, entre altres afectacions-, i va acabar en una fase de xoc cardiogènic. “A vegades, ens concentrem tant en la malaltia, que sembla que estigui separada de l’ésser humà”, reflexiona Hourmann. Per a ell, aquella habitació ja no era una 126 qualsevol ni un càncer de qualsevol mena, sinó Carmen, que no se’n sortiria però estava patint molt -ella i el seu entorn- i demanava posar fi a aquell patiment. La demanda de la filla va ser definitiva per “l’impacte emocional i individual de veure’m reflectit com a fill”.



Pedro Martínez

Pedro Martínez, de 34 anys i malalt d’ELA, va sol·licitar la sedació terminal a l’equip mèdic que el tractava a l’Hospital Macarena de Sevilla es va negar. Va ser un equip mèdic voluntari el que va aplicar els sedants a Martínez que va voler que el seu cas reobris el debat a l’Estat espanyol.



Carlos Santos

Dos voluntaris de DMD-Madrid van acompanyar l’home de 66 anys en el moment d’ingerir el còctel letal. Santos patia grans dolors a conseqüència d’un càncer i va deixar una carta demanant al jutge que no investigués la seva mort. La seva història la va recollir Juan José Millán en un article publicat a ‘El País’.

primer metge que va practicar l'eutanàsia



El cirurgià Marcos Hourmann interpretant-se a ell mateix durant l'obra 'Celebraré mi muerte'

Mai ho va amagar, sinó al contrari: ho va fer constar en el comunicat mèdic i això li va costar el lloc de treball i més d'un judici. Després de dos mesos, l'hospital de Móra d'Ebre, a Tarragona, el va acomiadar i denunciar. Quatre anys més tard, es convertia en el primer condemnat per practicar l'eutanàsia a l'Estat espanyol. La Fiscalia demanava deu anys per homicidi, però finalment l'Audiència Provincial de Tarragona el va declarar culpable per "homicidi imprudent".

La condemna però, s'havia dictat abans. Tot i que la causa estava en secret de sumari, el metge assegura que des de Mora d'Ebre van estendre les acusacions i la sospita contra ell als nous centres de treball. "Un dia, el cap de l'Hospital de Martorell em va demanar que no em presentés a una guàrdia per no generar rebombori. Quan vaig anar a parlar amb l'advocat indignat pel fet que la informació

Tot i que la causa estava en secret de sumari, el metge assegura que des de Mora d'Ebre van estendre la sospita contra ell als nous centres de treball

s'hagués filtrat, em va dir: 'Marcos, tu ets imbècil? No saps que la comunitat mèdica és la més conservadora?'". La sospita estava sembrada, Hourmann se sentia perseguit i va decidir marxar a Anglaterra. El canvi d'aires li feia bé, fins que el 2010, quan ja havia sortit la sentència, el diari sensacionalista *The Sun* va anar a caçar-lo a casa seva -amb càmera inclosa- i va publicar la història en portada amb el títol: "El metge assassí". Acomiadat de nou, va tornar a Barcelona. La condemna encara va cuejar. El 2011, el seu cap encara rebia cor-

reus electrònics per alertar-lo sobre la classe de metge que havia contractat. D'acord amb la seva experiència, que és un termòmetre del sector mèdic, creu que la llei que es vol aprovar a l'Estat és molt necessària, però no serà suficient. Tot i que algunes enquestes fetes per col·legis de metges mostren un suport majoritari de la professió a què es reguli l'eutanàsia,

reus electrònics per alertar-lo sobre la classe de metge que havia contractat. D'acord amb la seva experiència, que és un termòmetre del sector mèdic, creu que la llei que es vol aprovar a l'Estat és molt necessària, però no serà suficient. Tot i que algunes enquestes fetes per col·legis de metges mostren un suport majoritari de la professió a què es reguli l'eutanàsia,

"farà falta valentia i conviccions morals dels professionals", assegura. Hourmann no s'oposa a l'objecció de consciència a l'eutanàsia, però defensa que també ha d'haver-hi una llista de no objectors: "els que estem a favor de prestar aquesta ajuda, ho hem de visibilitzar. Si no ho fem i ens contagem de por d'aparèixer com Marco Hourmann, podem provocar que no es garanteixi el dret".

Ja va explicar la seva història al llibre *Morir viviendo, vivir muriendo*, i ara fa un any va estrenar al Teatro de Barrio de Madrid l'obra *Celebraré mi muerte* (de Producción del Teatro del Barrio i Producciones del Barrio), on s'atreveix a representar-se a si mateix.

Res del que ha patit ha canviat les seves conviccions. "Si emmalaltim malament -reflexiona-, has de poder decidir on, quan, com i amb qui vols morir". Per a Hourmann, l'eutanàsia és "el respecte absolut i total sobre el dret a la vida". Després de tot, la pregunta és senzilla: "Per què no puc acomiadar-me amb els ulls oberts, fer-li un petó a la meua filla abans de marxar? Qui vol morir patint?". ●

Colòmbia

Disset anys després que el Tribunal Constitucional dictés sentència en favor d'un cas d'eutanàsia, aquesta pràctica va ser finalment regularitzada l'any 2014 per a les persones majors d'edat. Tot i la polèmica generada per l'eutanàsia, Ovidio González es va convertir en el primer cas del país l'any 2015.

Andrea Lago

Després d'una llarga batalla, Estela Ordóñez i Antonio Lago van aconseguir que el Comitè d'Ètica Assistencial de l'àrea sanitària de Santiago (Galícia) autoritzés la retirada de la sonda que alimentava artificialment la seva filla de 12 anys, Andrea, que patia una malaltia degenerativa irreversible des de petita.



Canadà

Una sentència del Tribunal Suprem de l'any 2015 va servir de precedent per aprovar la llei d'eutanàsia i suïcidi assistit. Tot i això, la norma és criticada per la defensa a morir dignament, ja que només s'aplica en casos de majors d'edat amb malalties terminals.

José Antonio Arrabal

El 2 d'abril del 2017, José Antonio Arrabal, malalt d'ELA, es va suïcidar tot sol al menjador de la casa familiar. Havia sigut diagnosticat de la malaltia dos anys abans i, com a acte de protesta, va decidir gravar el seu acte i fer-ho públic a través de les xarxes i els mitjans de comunicació.



David Goodall

El científic australià, David Goodall, de 104 anys, va viatjar a Suïssa per practicar el suïcidi assistit -legal al país- acompanyat per la seva família. Tot i no tenir cap malaltia terminal, el de Goodall és un cas que es coneix com a 'fatiga vital' o biografia completa.

A portrait of Carles Viñas, a middle-aged man with short, graying hair, a beard, and blue-rimmed glasses. He is wearing a dark, textured sweater. The background is blurred, showing red and blue elements, possibly a wall or a poster.

Carles Viñas,

doctor en història contemporània

“Els clubs de futbol ja no juguen per guanyar o perdre, sinó per guanyar més diners”

Text: Albert Postils | @AlbertPostils
Fotografia: Victor Serri | @_ittos_

Durant l'antiga Roma va fer fortuna una expressió encunyada pel poeta Juvenal amb què denunciava la passivitat de la ciutadania romana vers les maniobres del poder polític per controlar la població. Així, el *panem et circenses* encarnava la idea de distreure les masses amb menjar i espectacles mentre les autoritats abusaven del poder. Amb el seu concepte de "fenomen dual", el doctor en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona (UB) Carles Viñas, mostra una cara més fraternal del futbol, l'entreteniment per excel·lència del segle XXI. Vehicle de reivindicacions socials, polítiques i nacionals, per Viñas, la pilota es converteix en un termòmetre per entendre l'evolució d'una societat. Tanmateix, no perd de vista que els temps corren a un ritme galopant, i amb ells els tentacles d'un capitalisme que, des del canvi de segle, ha convertit el futbol en un negoci: afició convertida en consumidora, estadis en centres comercials i clubs en màquines de lucre.

Què és el futbol modern?

Tot aquell futbol que hi ha després de l'Eurocopa de 1996, celebrada a Anglaterra. A partir d'aleshores, el futbol acaba sent un nínxol de negoci per a les grans corporacions, que el deixen de veure com quelcom marginal. D'aquesta manera, comença la voràgine mercantilista que ens ha acompanyat fins als nostres dies.

Una voràgine que té en l'afició els principals damnificats.

Sense cap mena de dubte, perquè ha vist com s'encarien les entrades i els abonaments o com es juguen partits en horaris infames de dilluns o divendres a la nit. Tot plegat, fa que se senti exclosa dels seus clubs de tota la vida.

En paral·lel a aquesta crítica, també sostens que el futbol és un reflex de la societat i que, precisament per això, és impossible erradicar-ne el racisme, el sexisme i la resta de xacres que l'envolten.

Bàsicament. Perquè no podem dissociar el futbol del seu entorn o context. Quan surts de l'estadi, tens una realitat al carrer que no pots obviar. El futbol no viu en una bombolla aïllada de la resta. El que no pots fer és intentar erradicar el racisme del futbol, però després tornar-te a trobar amb aquest racisme quan surts del camp. És un fenomen social que també afecta el futbol.

Una altra implicació del fet que el futbol sigui un reflex de la societat, és que et permet entendre la realitat política i social d'un país. Quant parla aquest esport d'una societat?

Jo intento fer l'exercici d'entendre una societat o una ciutat a partir de la història dels seus clubs o de la selecció de futbol. Crec que és una bona metàfora social i em sembla un dels millors baròmetres per entendre també els canvis i fluctuacions d'una societat.

Quin exemple posaries? A *Una història popular del futbol* (2019), llibre on escrius el pròleg, s'explica la història de diversos països a través de la pilota.

Egipte, per exemple. Quan Hosni Mubarak arriba al poder, utilitza els èxits del futbol per cohesionar internament el país i promocionar l'eficàcia del règim. Durant la revolució egípcia de 2011 per fer dimitir a Mubarak, els ultres dels dos principals clubs d'El Caire, l'Al-Ahly i el Zamalek, van sortir al carrer per defensar plegats la revolució malgrat la seva rivalitat. La primavera àrab no s'entén sense el futbol.

Enmig d'aquest panorama, trobem el cas d'un club com el Sankt Pauli, que es podria considerar una resistència al futbol modern. En el teu llibre *Sankt Pauli. Un altre futbol és*

possible (2017), t'hi refereixes com "el model menys perfecte".

Sempre dic que és l'equip que s'assembla més al que entenc que hauria de ser el futbol. És un equip amb incoherències, imperfeccions i contradiccions, com qualsevol altre: és un equip federat que milita en una lliga federada, que té milions de beneficis i despeses. Per tant, un club inserit en l'engranatge del futbol comercial. No obstant això, preserva uns determinats valors que a mi em semblen interessants.

Què fa singular aquest club?

És un club petit i de barri, del port d'Hamburg. És un equip perdedor, que mai no ha guanyat cap títol i que en aquests moments està lluitant per no baixar de categoria. Tanmateix, té 20 milions de seguidors i més de 700 penyes en tot el món. Per què? Perquè representa uns determinats valors vinculats a l'esquerra alternativa: donen veu a causes socials com la del poble kurd, les dones, la lluita contra el G-20... Hi ha molts equips al món que són combatius a les graderies, però que això ho assumeixi el club és una altra cosa. I això és el que passa al Sankt Pauli: el club assumeix els valors de l'afició i sap que si algun dia pren un altre camí, aquesta li plantarà cara i protestarà.

Tinc entès que és l'únic equip que es declara en contra de qualsevol mena de discriminació. És l'únic club professional que s'ha definit, oficialment, com antiracista, antisexista i contrari a tota

“ ”

Intento fer l'exercici d'entendre una societat o una ciutat a partir de la història dels seus clubs

Hi ha molts equips al món que són combatius a les graderies, però que ho assumeixi el club és una altra cosa



discriminació. És un paràgraf que tots els clubs podrien posar, ni que fos per quedar bé, però cap no ha fet el gest. I em sembla molt simptomàtic.

Un dels fets curiosos de la història d'aquest club és que no sempre ha estat vinculat a l'esquerra alternativa. En els seus inicis, per exemple, estava vinculat a la burgesia d'Hamburg.

En el segle XIX i XX comença vinculat a l'única capa de la societat que pot fer esport: les classes benestants. La classe treballadora estava ocupada en jornades laborals de dotze a catorze hores, sis dies a la setmana, de manera que l'últim en què pensaven era en fer esport. Això canvia després de la introducció de la regulació dels drets laborals, però fins aleshores les úniques persones que podien fer esport eren les classes benestants. I a Hamburg passa el mateix.

Neix com un privilegi de la burgesia que després s'acaba estenent entre les classes populars. La introducció del futbol sempre ha seguit aquest patró?

La major part dels clubs fundats en el segle XIX el segueixen.

A Futbol al país dels soviets parles d'aquest procés a la Rússia de principis del segle XX, on la Primera Guerra Mundial i la Revolució d'Octubre van tenir un paper preponderant per l'eclosió d'aquest esport.

El cas de Rússia és simptomàtic, perquè quan arriba el futbol les elits es divideixen. D'una banda, una part l'assumeix com un esport modern que els pot equiparar a les grans capitals europees -Viena, Londres, París-. De l'altra, el rebutgen perquè és un esport estranger i diuen que l'esport local és la caça d'ossos a Sibèria. Finalment, s'imposa aquesta vocació d'homologar-se a la resta de països i modernitzar-se: el tsar permet l'accés de capital estranger per industrialitzar el país i facilita l'arribada del futbol, de la mà dels britànics.

Arriba el futbol, però només hi poden jugar els estrangers.

En la majoria de països d'Europa i del món, són els britànics els que introdueixen aquest esport. A partir d'aquí, arriba un moment on els autòctons volen jugar, però se'ls hi prohibeix perquè els clubs estan restringits als estrangers. Com a resposta, creen els seus propis clubs i organitzen competicions paral·leles. Després, hi ha un fet molt anecdòtic que explica l'extensió d'aquest esport a les classes populars: allunyar-les de l'alcoholisme, una xacra que encara pateix la Rússia actual. Així, s'introdueix el futbol per evitar que en el seu dia de descans beguin vodka i el dilluns no puguin treballar per la ressaca.

Sortint ja del cas rus, històricament s'ha acostumat a acusar el futbol de ser un instrument per distreure les masses de la mala praxi del poder polític. El que a l'Antiga Roma es coneixia com a *Panem et circenses* (pa i circ). D'on surt aquesta concepció del futbol?

Jo sempre dic que és un fenomen dual. D'una banda, hi ha un esport que el poder intenta explotar en benefici propi i que reproduceix aquesta visió de l'opi del poble. Per exemple, durant la dictadura franquista, els èxits del Real Madrid s'equiparaven a l'eficàcia del règim i s'utilitzaven per projectar una imatge positiva a l'exterior. D'altra banda, també hi ha un esport que jo anomeno "resistent". En són exemple els jugadors algerians que van abandonar els seus clubs francesos per formar part de la selecció del Front d'Alliberament Nacional (FLN) i donar a conèixer la causa algeriana. El futbol és utilitzat pel poder? Evidentment. Però també hi ha un esport popular que ha estat molt reivindicatiu i que s'acostuma a invisibilitzar, per això em sembla un error reduir el futbol a l'opi del poble.

Aleshores, quina relació haurien de tenir futbol i política?

Tot fet social és política. Aixecar-se al matí a una hora i no pas a una altra és una tria política. Per tant, el futbol també ho és. Quan sento que l'esport

“ ”

Durant la dictadura franquista, els èxits del Real Madrid s'equiparaven a l'eficàcia del règim

També hi ha un esport popular que ha estat molt reivindicatiu i que s'acostuma a invisibilitzar

s'hauria de mantenir aliè a la política, em venen al cap els Jocs Olímpics, amb les banderes, els himnes nacionals... No hi ha cap esdeveniment que sublimi més la vinculació entre esport i política.

En els últims anys, el Barça ha estat en el punt de mira pel seu comportament en determinats esdeveniments polítics com l'1-O. A més, genera un volum de negoci estratosfèric. Segueix tenint sentit referir-s'hi com a "més que un club"?

Malgrat tota aquesta escalada mercantilista, per molta gent el Barça encara significa alguna cosa més que onze nois joves disputant una pilota. Té un rerefons social, polític i històric que no es pot dissociar. De totes maneres, es pot sentir de formes diferents: no és el mateix per a un aficionat del

Japó que per a un català que va passar la guerra civil i la dictadura aquí, on un dels pocs espais per reivindicar la catalanitat era el Barça.

Els mitjans de comunicació han estat poc crítics amb aquesta deriva comercial del futbol? Tenint en compte que existeixen excepcions com la revista Panenka, amb la que tu col·labores.

Estem parlant d'un periodisme en un context de crisi de la professió. A partir d'aquí, entenc que hi hagi mitjans que s'abonin a aquesta escalada comercial, perquè també s'afavoreixen d'aquesta. Per desgràcia, el periodisme crític sempre és minoritari. Potser està bé que sigui així, perquè si fos majoritari passaria d'anar a la contra a ser un periodisme oficial. Però clar, sí que veig una manca de crítica en alguns sentits. L'últim cas ha estat aquesta Supercopa d'Espanya disputada a l'Aràbia Saudita, on s'intentava blanquejar un règim.

M'agradaria parlar de futbol femení o, com has reivindicat en algun article a la citada revista, "futbol practicat per dones".

El 10 de febrer es va celebrar l'entrega dels Premis Panenka, on es va reconèixer la cobertura del Mundial de França que van fer les periodistes Danae Boronat i Sara Giménez. Elles van dir: "Vàrem cobrir un Mundial, no pas un Mundial femení". I la lluita crec que és aquesta. El futbol no té gènere, aleshores per què diem futbol femení? Ningú no parla de futbol masculí. A banda d'això, crec que en un futur s'hauria de tendir a un futbol mixt.

Això sembla molt llunyà.

En les categories inferiors, fins a infantils, nens i nenes juguen plegats. Per què després els hem de segregar? Això reclama un exercici de maduresa en un sector on no n'existeix. Fins i tot, quan parlo amb futbolistes professionals, elles són les primeres que no estan d'acord en jugar amb els seus homònims masculins, perquè diuen que, físicament, no estarien a l'altura.

I tu no hi estàs d'acord.

No ho estic. Suposo que tampoc podem començar la casa per la teulada, s'ha d'anar pas a pas. Però crec que el futbol practicat per dones està repllicant un model que ja sabem on ens porta.

Precisament et volia preguntar per això. Va camí de ser un calc del model masculí?

Entenc que les jugadores estiguin contentes perquè tenen un reconeixement públic, que surtin per televisió, que tinguin patrocinadors... perquè no ho han tingut fins ara i se les ha menystingut i marginat. Però hi ha molta gent que, precisament, està lluitant contra tot això. Està clar que aquí hi ha un nínxol de mercat que fins aleshores s'havia ignorat i ara alguns clubs, empreses i federacions veuen que és un negoci i s'hi apliquen a fons, perquè l'altre -el masculí- ja s'ha espremut al màxim.

Aleshores, com hauria de ser el futbol per a tu?

El futbol és un esport per gaudir. Si hem de reformular el model, s'ha de prioritzar que els joves juguin per passar-ho bé, no pas per competir.

Però és difícil, perquè aquesta competitivitat la tenim inserida en l'imaginari personal i col·lectiu. Aleshores, no podem començar la casa per la teulada i hem de trencar moltes coses abans de trencar amb això.

La gent més jove, que només ha viscut el futbol modern de què parles, pot arribar a entendre aquesta deriva mercantilista?

La gent que només ha viscut això no pot concebre una altra realitat diferent, però els que han viscut la realitat dels setanta i els vuitanta saben que allò era una altra cosa: anaves al camp molt abans de l'hora, et trobaves sempre a la mateixa gent, després anaves al bar amb els amics... tota una litúrgia que ara s'ha perdut. Aleshores tampoc hi havia mòbils, ni consoles ni res.

Tot plegat no té un punt de complex de Peter Pan?

Hi ha un cert punt de romanticisme, això és veritat. De pensar que temps passats van ser millors i de no voler fer-nos grans. Però crec que, més enllà d'això, hi ha una reflexió profunda sobre en què s'està convertint el futbol, sobretot a escala econòmica: les samarretes -abans només en tenies una, ara poden haver-hi quatre equipacions en una temporada-, les entrades, els abonaments, els horaris, la publicitat, els contractes... Tot està imbuït per aquest economicisme galopant que marca els designis dels clubs, que ja no juguen per guanyar o perdre, sinó per guanyar més diners. ●



contrast

Una qüestió de llibertat d'expressió

Pastori Filigrana García | @PastoriFiligran
Advocada i activista pels Drets Humans

Quan es tracta d'establir els límits de la llibertat d'expressió, el debat jurídic internacional ha oscil·lat entre dues teories: la teoria de la democràcia militant i la teoria del mercat de les idees. La primera advoca per limitar tota expressió que comporti un qüestionament del model democràtic i els drets fonamentals. La segona permet opinions obertament antidemocràtiques i estableix com a únic límit a la llibertat d'expressió els enaltiments d'odi quan aquests suposen un risc real de discriminació o violència sobre persones.

La penalització del delictes d'apologia del franquisme s'emmarcaria en un model de democràcia militant, on l'adhesió i promulgació d'una ideologia que enfrontés a la democràcia suposaria un delictes en si mateix. Per exemple un "Visca Franco" podria ser constitutiu de delictes encara que no cridés a l'odi contra ningú.

Tant la jurisprudència europea com els alts tribunals espanyols han considerat que no vivim en una democràcia militant, això significa que no s'exigeix una adhesió a la democràcia i poden mantenir-se idees contràries a aquesta sempre que no suposin una crida a l'odi, la discriminació o la violència contra col·lectius vulnerables.

Incloure un delictes d'apologia al franquisme suposaria allunyar-se d'aquesta línia interpretativa i prohibir el qüestionament de la democràcia. El perill radica en què tipificar aquesta mena de delictes d'opinió podria suposar en un futur la persecució a altres crítiques al sistema democràtic encara que aquestes estiguessin en les antípodes del franquisme. És a dir, podrien perseguir-se opinions crítiques amb l'actual sistema per no ser prou democràtic o garant dels drets fonamentals, crítiques que tinguessin un horitzó emancipador en lloc de limitador de drets, com és el franquisme. El perill és que aquests delictes d'apologia es girin en contra de la dissidència política. Que castiguin de la mateixa manera a qui demana menys democràcia que a qui en demana més.

Com a antecedents veiem el fet que el dret penal és una eina de salvaguarda de l'ordre vigent i que s'empra de manera menys garantista amb la dissidència política que exigeix més democràcia.

Per exemple, els delictes d'odi s'estan interpretant cada vegada més d'una manera contrària a l'esperit que els va promoure, interpretant que els mateixos poden protegir a nazis o policies com a col·lectius vulnerables enfront de la crítica política. Un altre exemple seria el delictes d'apologia del terrorisme que es va reforçar en el Codi Penal en el 2015 i que en la pràctica s'ha aplicat per a perseguir opinions de la dissidència política expressades a través de xarxes socials o en manifestacions artístiques.

El Dret Penal sempre ha estat una eina limitadora de drets especialment dels col·lectius més vulnerables. El percentatge més gran de persones detingudes, investigades, judicialitzades i preses en aquest país són pobres i d'entre aquestes, alarmantment representades, persones racialitzades. Pretendre usar-lo per donar suport a polítiques emancipadores, com la lluita contra el feixisme, hauria de fer-se de manera prudent i reflexiva.

En la pràctica, l'apologia del franquisme, en la majoria de casos, estarà aparellada a una crida d'odi i violència sobre col·lectius vulnerables. Els límits a la llibertat d'expressió han de ser el menys rígids possibles perquè en un moment històric on la violència estructural i sistèmica creix cada vegada més, la necessitem com mai per a subvertir-ho tot. ●

Cal incloure l'apologia de

al codi penal
l franquisme?

Memòria i justícia, ara o mai

Xavier Muñoz Soriano | @xavi_muso
Advocat i criminòleg

L'apologia de règims com el Nazisme ja es troba previst al codi penal actual, el problema és que la mateixa redacció del delictes en dificulta la seva aplicació amb el franquisme. Em refereixo a l'article 510.1.c) del Codi Penal.

El precepte prohibeix realitzar "públicament" algun dels següents tres comportaments: "negar", "trivialitzar greument" i "enaldir", els delictes de genocidi, de lesa humanitat o contra béns protegits en cas de conflicte armat. Així doncs, les anteriors definicions contemplen sense cap mena de dubte l'enaltiment del franquisme?

En un país sense un procés de memòria, veritat i justícia, on el mateix Tribunal Suprem defineix al General Franco com a Cap d'Estat des del 1936, la resposta és no. La llei d'amnistia i el

tent impediment de jutjar els crims del franquisme per part dels successius governs i magistratura, fan que no existeixin resolucions jurídiques que qualifiquin de genocidi, crims de guerra o crims de lesa humanitat els comesos durant la dictadura de Franco i, per tant, la seva exaltació podria quedar impune. D'aquesta manera, el propietari de la llibreria Europa és empresonat per vendre el "Mein Kampf", però la Fundació Francisco Franco promou el llegat del dictador amb tota impunitat.

La introducció de l'article 510.1.c) el 2015, responia a la transposició de la Decisió Marc del Consell de la UE 2008/913/JAI, que estableix l'obligació dels Estats de prohibir penalment "l'apologia pública, negació o trivialització flagrant dels crims

de genocidi, crims contra la humanitat i crims de guerra (...) quan les conductes puguin incitar a la violència o a l'odi contra tal grup o un membre del mateix", però la reforma del Codi Penal del Partit Popular no en deia res del franquisme, fins avui.

En un sentit punitiu, es pronuncien nombroses institucions i tractats internacionals com el Pacte dels Drets Civils i Polítics, la Comissió Europea Contra el Racisme i la Intolerància i diverses Sentències del Tribunal Europeu dels Drets Humans (STEDH Dieudonné M'Bala M'Bala contra França, 2015, entre d'altres). Els casos greus i públics d'enaltiment d'un genocidi no estan emparats per la llibertat d'expressió, tot valorant-ne cas per cas, per tractar-se d'un dret fonamental vertebrador del sistema democràtic i per tant digne d'especial protecció. Així doncs, si la negació de l'holocaust és delictes, també ho hauria de ser la repressió franquista, o en sentit contrari estarem fomentant novament la seva banalització.

Això anterior, a més, és perfectament compatible amb la proposta de Llei Orgànica de Llibertat d'Expressió, presentada recentment per Unidas Podemos, en què s'eliminen els delictes d'enaltiment del terrorisme, ofensa als sentiments religiosos i ultratge a Espanya, però es manté el mencionat delictes d'apologia del genocidi, tot reduint-ne substancialment les penes, amb bon criteri, per tal d'introduir una major proporcionalitat en la seva aplicació.

En definitiva, la incorporació de l'enaltiment públic i greu del franquisme no resulta una transformació substancial del codi penal, ans al contrari; una evolució lògica del mateix que aporta justícia a les víctimes i limita el terreny d'una extrema dreta en auge que reivindica impunitament l'etapa més funesta de l'Estat espanyol. La mesura per si sola manca de sentit, però pot resultar útil per acompanyar el desplegament d'un urgentment necessari procés de memòria i dignificació de les víctimes del franquisme i censura dels seus perpetradors. Ara o mai. ●



pàgina oberta

Individus 'lliures' i societat 'democràtica'

Lara Dias dos Santos Márquez | @La_Directa

Activista ecofeminista i estudiant de filosofia, política i economia

Enmig de la polèmica notícia del Pin parental a Madrid, l'extradició de Julian Assange, la interminable crisi identitària a Catalunya, els continus crims de guerra, l'evolució del Tribunal d'Estrasburg dels immigrants en calent i els atacs d'extrema dreta arreu del món cal preguntar-nos en quin tipus de sistema "liberal" vivim.

El 47,8% dels adolescents a l'Estat espanyol aprenen sobre sexe a través d'internet, així com el 24% dels joves de setze anys confessen mantenir relacions sexuals sense protecció. Si el jovent no aprèn de sexe a l'escola, busca instrucció en la perillosa pornografia. Els joves no entenen que el porno no és el sexe real i normalitzen aquestes conductes. La pornografia no deixa de ser propaganda sexista que perpetua la violència i la supremacia masculina. És una representació de l'imaginari sexual masculí on la dona és un objecte sexual a servei del plaer masculí. La pornografia banalitza la violència i la violació. La pornografia, a més de perpetuar la idea de la passivitat sexual femenina, impedeix tant als homes com a les dones de gaudir del sexe.

Negant una educació sexual digna als infants també s'està negant la seva llibertat de ser i desenvolupar-se sota imposicions. Sota l'heteronorma, tots naixem aparentment cis i heterossexuals. L'heterobligatorietat entén els cossos com a propietat i mercaderia. L'heteropatriarcat, institucionalitzant les relacions heterossexuals monògames amb fi reproductiu, ha pretès fer de la dona una força reproductiva per



/ IRENE PÉREZ

“

Les categories d'heterossexualitat i homosexual són categories polítiques i es crea una dicotomia lingüística que nega la bisexualitat

a crear més força de treball. En aquest sistema democràtic liberal cada cos està arbitràriament assignat amb un desig. Tanmateix, la història ja ens diu que els éssers humans no som estrictament heterossexuals.

Fins a finals del segle XX s'institucionalitza l'heterossexualitat. No va ser fins als aldarulls de Stonewall i l'alliberament sexual que es comença a celebrar el dia de l'orgull i progressivament es despenalitza l'homosexualitat. Malgrat això, no va ser fins al segle XXI que es va començar a legalitzar el matrimoni homosexual. Tot i que avui en dia només és legal a 28 dels 194 estats reconeguts, la negació

del matrimoni igualitari és la negació de l'amor lliure així com la institucionalització lo privat i la politització lo personal. Altrament, no es pot mercantilitzar un moviment causat pel mateix consumisme com s'ha fet amb l'orgull o com fa Israel promovent el seu turisme LGTB mentre vulnera els drets humans dels palestins.

Les categories d'heterossexualitat i homosexualitat són categories polítiques. A més, es crea una dicotomia lingüística que nega la bisexualitat, categoria a la qual jo mateixa pertanyo. El llenguatge i les categories de control disciplinari no poden adonar-se de la plenitud dels nostres

desitjos. La bisexualitat suposa una amenaça a la idea d'un binarisme hetero-homo i d'uns rols masculins i femenins preestablerts. En qüestionar-se les presumpcions sobre la masculinitat, la capacitat d'acció i domini masculí, una sexualitat fluida amenaça les presumpcions de superioritat sobre les que descansa la masculinitat. La bisexualitat, minoria dintre d'una minoria, posa a la vista l'error del marc lingüístic i cognitiu del desig.

Tornant a l'ensenyament, l'educació és tot el que som i el que tenim. És la base de la nostra vida i l'eina per entendre'ns. És el lloc on començar a remodelar la societat i conseqüentment necessitem un nou marc educatiu que qüestionï l'*statu quo* i que creï persones iguals, no únicament productes. En negar una educació sexual s'està negant als menors entendre's a ells mateixos i a estimar fora dels cànons heterocapitalistes. S'està defensant una estructura clarament excloent i sobretot, s'està anant contra el progrés, la igualtat i la democràcia.

No podem parlar de democràcia mentre segueixi havent-hi desigualtat entre sexes. Tampoc és liberal que es prohibeixi als infants manifestar la seva orientació sexual. No és una democràcia si s'extradeix a un activista per revelar informació que tots els ciutadans hauríem de saber. No és liberal que s'empresoni a artistes per criticar al rei. No és gaire democràtic el control que exercim sobre països "subdesenvolupats" o el control de certes empreses sobre la nostra vida. No és democràtic crear murs de defensa contra la migració i, definitivament, no és gens democràtica la manera en què estem explotant els recursos del planeta.

Si volem democràcia hem d'exigir-la. Hem de crear un nou marc cognitiu que permeti la diversitat a la vida i la millor manera de fer-ho és a les aules, públiques i de qualitat. Si volem democràcia hem de democratitzar el coneixement, les institucions polítiques i l'educació però també hem de democratitzar la terra i les relacions amb els éssers vius. Hem de democratitzar els nostres cossos, el llenguatge, el sexe i la bellesa. Hem de descolonitzar el pensament, desmercantilitzar la vida, desnaturalitzar el cos i despolititzar lo personal. Per viure en democràcia hem de canviar de pensar perquè ha de deixar de ser sorprenent que la joventut s'organitzi o que una dona migrant escrigui. És vergonyós que sorprengui pensar. ●



/ ESTHER AGUILÀ

Vacunes de suport mutu

Iniciatives veïnals i comitès de solidaritat s'organitzen davant del confinament, les vulneracions de drets laborals i la perspectiva de bloqueig social i econòmic causats pel coronavirus

Guille Larios | @La_Directa
Ester Fayos | @EsterFayos

“**C**al alliberar el present, un present que exigeix la seva pròpia centralitat, i en el que hem de revalorar les millors inclinacions: la cooperació, el lliure acord, el suport mutu, la solidaritat activa. L'elecció entre solucions llibertàries i solucions autoritàries és possible a cada

instant, en cada situació social, en cada forma”. Ho va escriure Colin Ward a *Anarquía en acción: la práctica de la libertad* (1973), una obra de referència on va destacar alguns exemples històrics i mètodes d'organització social quotidiana que corren en paral·lel al mercat i als mètodes estatals. Habitatge, espai urbà, pedagogia, grups terapèutics, projec-

tes laborals.... Eines a l'abast de tothom per a construir, des del dia a dia, una alternativa, un ordre espontani. Ward destacava que, en la nostra vida social, la gent ja utilitza *de facto* pràctiques i mesures immediates que responen a les seves necessitats comunes i solucionen problemes, ja sigui a través de l'experiència, la improvisació o l'assaig-error. I des- »

» taca que ho fan, sovint, utilitzant formes associatives, de mutualitat, creativitat o cooperació.

Formes que afloren, tanmateix, en situacions de tensió, de catàstrofe, o col·lapse, donant cobertura, assistència i suport mutu allà on l'administració no arriba. Va passar amb les devastacions dels terratrèmols de 1985 i 2017 a Mèxic i les brigades de voluntaris d'Oaxaca, Morelos o Puebla; a Nova Orleans, als Estats Units, amb els milers de voluntaris que en embarcacions rescataven a persones confinades a casa per les inundacions de l'huracà Katrina el 2005; a Grècia, amb les desenes d'okupacions d'edificis per part del moviment anarquista per allotjar a població refugiada que arribava al país fugint de la guerra a Síria.

El confinament pel coronavirus a tot l'Estat espanyol permet sondejar de nou la validesa de les tesis de Ward. I plantejar, un cop més, un repte a la naturalesa de les societats; si les respostes a la crisi actual es basaran en patrons d'actuació neoliberal, en programes ecofeixistes, en reaccions populistes, competitives, individuals; o bé brollaran des de la base, amb una mirada col·lectiva, a través de la cooperació, el suport mutu i la comunitat.

Resposta a pobles i barris

El cert és que el mateix dijous, moment en què es començaven a decretar confinaments i restriccions dels governs, sorgien ja algunes propostes per les xarxes. Primer amb iniciatives tímides i embrionàries, disseminades en una situació de complexitat i d'incertesa social. Amb el pas de les hores, afloraven i es coordinaven desenes de noves iniciatives solidàries i autoorganitzades; grups de veïnes, assemblees, sindicats alternatius, de llogateres, de barri i habitatge amb la idea d'organitzar una resposta col·lectiva davant del confinament. Una solidaritat on els moviments socials sovint han funcionat com a element vertebrador, utilitzant infraestructures i canals de coordinació de Twitter i Telegram ja existents durant aquests anys de feina als barris. És

el cas de projectes socials okupats (CSOA l'Horta o Casa Buenos Aires); de les xarxes de veïnes creades per sindicats d'habitatge i assemblees de barri en aquests darrers anys de lluita contra els desnonaments (barris com el Cabanyal o Benimaclet, a València; o Sant Andreu, Sants o Poble-sec a Barcelona); d'espais socials, bars, ateneus i casals (l'Ateneu La Barraqueta i el Casal Popular 3

Lliris de Gràcia) que s'han habilitat com a espais de suport i informació. Una atenció que en aquests punts es fa seguint les mesures adequades per evitar contagis. Ara per ara, tot i que els criteris sanitaris -i la militarització de carrers i carreteres- impedeixen un contacte físic massiu, els canals digitals funcionen com a eina organitzativa i de suport mutu a barris i pobles, organitzant-se en grups petits, des de cadascun dels blocs de pisos o els trams de carrers.

Els criteris sanitaris impedeixen el contacte físic massiu, i per això, els canals digitals esdevenen una eina organitzativa

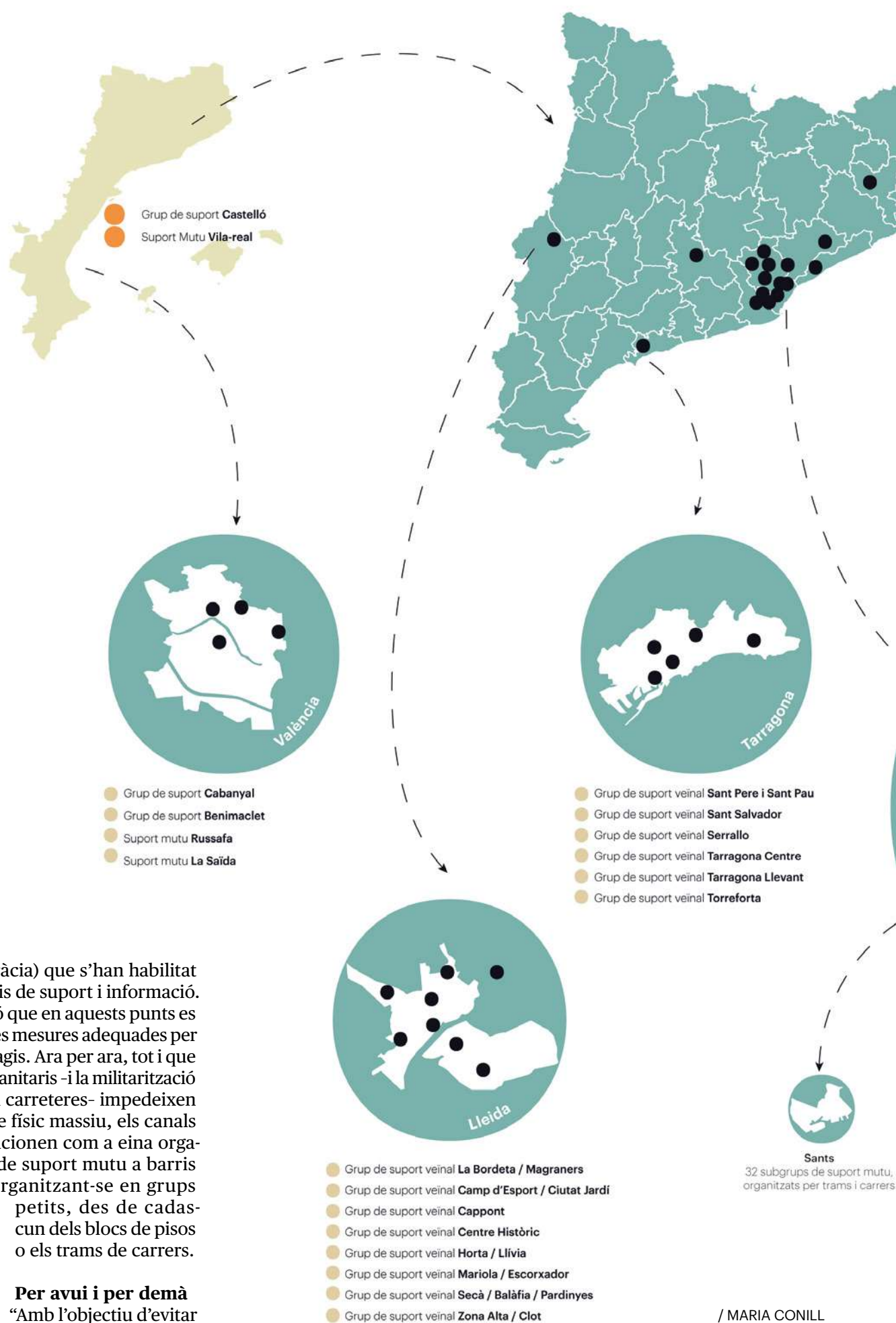
Per avui i per demà

“Amb l'objectiu d'evitar l'aïllament social i l'individualisme, diverses entitats del barri pensem que és imprescindible treballar per enfortir la comunitat, teixir xarxes de suport

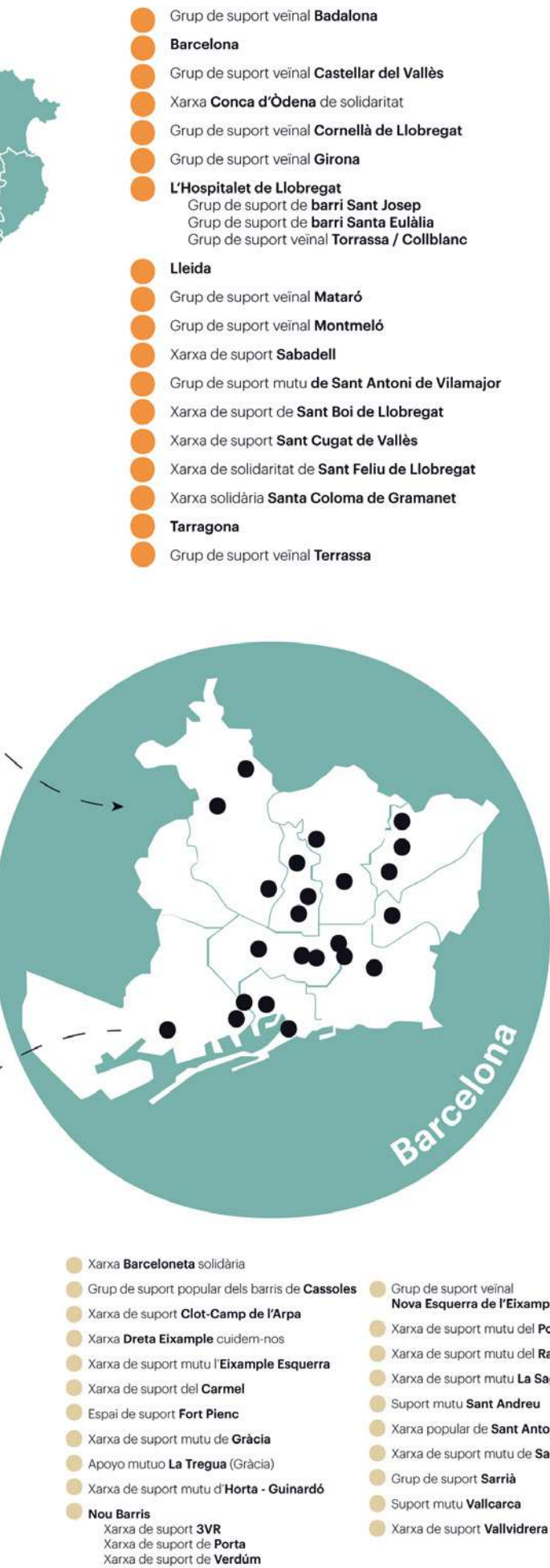
mutu, garantir la protecció d'aquelles persones i grups amb especial vulnerabilitat i defensar col·lectivament els drets socials i laborals i els serveis públics”, expliquen des del comitè del barri de Gràcia, un dels primers a sorgir. “És important fer saber a tothom que no està sol, que pot comptar amb l'ajut del veïnat. Tot plegat fer-ho seguint els consells sanitaris per evitar contagis”, afegeixen.

Un altre dels grups pioners va ser el comitè Suport Mutu Vallcarca, que va convocar d'urgència una reunió veïnal a la plaça Farigola (amb mesures de seguretat). “La idea sorgeix simultàniament de diverses veïnes, però està totalment connectada a l'experiència organitzativa del barri. Especialment des de l'1-O, hem adquirit un cert costum d'aplegar-nos col·lectivament cada vegada que ens trobem davant de vagues generals o

aquesta crisi”, explica en Manu, veï del barri. En aquesta agilitat per articular-se hi tenen molt a veure els col·lectius i els espais de trobada que fan feina quotidiana al barri; el Sindicat d'Habitatge, la nova Assemblea de Joves, l'Espai Comunitari La Fusteria, l'Ateneu Popular o la Bodega La Riera. I afegeix: “Ens estem trobant moltes cares noves (al grup que hem creat hi ha vora de 200 persones) i moltíssimes ganes d'ajudar i d'implicar-se.



/ MARIA CONILL



Un Pla de Xoc Social

Organitzacions i sindicats fa dies que defensen l'aplicació d'un Pla de Xoc Social, un manifest inicialment amb deu punts que inclouen la cobertura econòmica del 100% del salari, de les tasques de cures, socialitzar els recursos sanitaris privats o aturar els Expedients de Regulació d'Ocupació (ERO), indefinits o temporals. Ara, les demandes

es concentren al voltant de tres eixos bàsics: habitatge, treball i sanitat. Demanen la suspensió del pagament del lloguer, hipoteca i subministraments bàsics per a qui perdi els ingressos, cap acomiadament, renda bàsica per a qui no tingui ingressos i la intervenció de la sanitat privada sense compensació econòmica.

de Castelló”. Per a tractar i visibilitzar els casos de violència masclista, que durant el confinament es poden agreujar i disminueixen les possibilitats de denúncia, estan treballant en la redacció de guies, així com en continuar enfortint el teixit de solidaritat. Les iniciatives veïnals autoorganitzades també han proliferat a la ciutat de València, on ja s’han creat grups de suport als barris de Benimaclet, Cabanyal, Sàidia i Russafa. Al primer, la Xarxa de Cures, que inclou més de quaranta col·lectius, és la base de la qual naix el Grup Suport Benimaclet. “Es tracta d’una manera de posar en pràctica i visibilitzar les cures, sobre les quals tant hem debatut i pensat”, subratlla Mireia Bosca, veïna i membre d’aquest. Per la seva part, des d’Espai Veïnal del Cabanyal, col·lectiu impulsor del grup de suport del barri mariner, Guillem Ribera, incideix en la importància de l’autonomia: “Estem donant les ferramentes, però sense la implicació total de les persones, no podran ser una realitat”. Així mateix, esperen que el que ara és una xarxa de suport mutu per les necessitats derivades d’aquesta crisi sanitària i econòmica sigui la llavor per crear noves xarxes comunitàries.

S’organitzen grups per combatre l’aïllament de persones soles, consells pel descans o grups de lactància i criança

coemocionals. Assistència per a gent sense recursos, a persones sense sostre, en situacions de vulnerabilitat social i població en risc sanitari. Difusió de caixes de resistència econòmica com la que han impulsat les venedores ambulants. Grups per combatre l’aïllament de persones soles. Consells pel descans i el repòs. Grups de lactància i de criança. Per a fer de cangur, per a fer assistència a tasques de la llar, per fer compres. Compartint jocs i activitats domèstiques, activitats pels infants, alternatives a les pantalles d’ordinador, el mòbil i la tauleta tàctil. Per fer difusió de convocatòries i accions de protesta per cada vespre. Propostes de recitals, concerts i jam-sessions des dels balcons i terrats. Cursos en línia de cuina, d’idiomes, de música. Els grups també serveixen com a canal de denúncia de vulneracions de drets. Hi ha advocades i juristes que assessoren en drets laborals que es puguin estar vulnerant, grups d’atenció contra la violència masclista, o grups de denúncia i suport de la situació als CIES, als centres de menors i als centres penitenciaris de l’estat.

Des de Vallcarca, en Manu rebla: “Pot semblar que no hi ha tanta feina pràctica a fer, tot i que s’estan creant diverses comissions amb continguts molt potents (comunicació, cures per a persones vulnerables, cures infantils, suport legal i suport d’habitatge). És molt important assentar unes bases sòlides aquests dies, perquè no sabem quin panorama ens podem trobar en dues, tres o quatre setmanes”.

Això ajuda també a què la gent se senti menys sola i visqui millor una situació de tanta incertesa com la que estem vivint”.
L’autoorganització al País Valencià
Els folis on apuntar nom, telèfon i les necessitats del veïnat han arribat també a les finques, carrers, barris i comerços de Castelló (Plana Alta) i Vila-real (Plana Baixa), on han aflorat els primers grups de suport per

organitzar una resposta col·lectiva i comunitària al País Valencià. Natalia del Olmo, del grup de suport de la capital de la Plana, explica que, en tan sols tres dies, ja han rebut diversos correus de veïnes amb consultes sobre qüestions organitzatives i laborals: “Els abusos laborals, com l’aprovació d’Expedients de Regulació Temporal d’Ocupació (ERTO) o dificultats per conciliar treball i cures, els visibilitzem i els derivem a la CGT



El supremacisme hindú ataca de nou la minoria musulmana

Una setmana de violència organitzada contra la població d'aquest grup confessional deixa més d'una cinquantena de morts i 5.000 persones desplaçades

Clara Ballart | @La_Directa

La ciutat de Delhi recupera lentament l'activitat després d'una setmana fatídica: entre el 24 de febrer i el primer de març, la violència perpetrada al nord-est de la ciutat va deixar 53 persones mortes, més de 200 de ferides, 2.000 d'arrestades i més de 5.000 en camps de refugiats, impossibilitades per a tornar a les seves cases, reduïdes a una pila de cendra.

El relat oficial, però, omet el factor més important per a entendre aquesta setmana d'ira: la major part de les mortes i de les propietàries de les cases i comerços cremats eren musulmanes. No van ser uns aldarulls, sinó episodis de violència organitzada pel supremacisme hindú, incitats i acompanyats pel govern del primer ministre Narendra Modi, del Bharatiya Janata Party (BJP).

La policia va participar de la violència -sobretot amb agressions a periodistes-, mentre que els responsables judicials van transferir d'urgència el jutge a càrrec del cas, que pretenia actuar immediatament sobre els agressors armats que van assetjar la localitat de Jaffrabad, a Delhi. Allò que molta gent qualifica de pogrom és només el resultat i la continuació d'una gran neteja ètnica que han orquestrat les forces que ara governen el país.

Un cas que ve de lluny

La campanya electoral del BJP del 1990, que tenia llavors com a líder L.K. Advani, va tenir com a principal promesa la construcció d'un temple allà on suposadament havia nascut el déu Rama, a la ciutat d'Ayodhya, justament en un espai on s'erigia una mesquita, la Babri Masjid.

Tot cantant "petit Ram hem arribat, construïrem el temple just aquí", Advani va celebrar un pelegrinatge acompanyat de voluntaris, els automenats karsevaks, que obeïen a l'organització paramilitar fonamentalista hindú Rashtriya Swayamsevak Sangh, coneguda com a RSS i lligada al partit d'Advani i Modi.

L'objectiu polític del BJP i de la RSS ha estat aconseguir una nació hindú pura a través de l'aplicació de l'Hindutva, una ideologia basada en l'hegemonia cultural i l'eliminació de minories en el sentit feixista més clàssic. De fet, l'assassí de Mahatma Gandhi, Nathuram Godse, pertanyia a la RSS i actualment és venerat com un heroi nacional entre les files d'aquesta organització.

El 6 de desembre de 1992, instigats *in situ* pel BJP d'Advani, uns 150.000 voluntaris, armats amb pics, destrals i martells van demolar completament la mesquita d'Ayodhya. En els mesos següents els aldarulls entre la comunitat hindú i musulmana va causar 900 morts, principalment musulmanes, a la ciutat de Bombai i unes 2.000 morts arreu del

La violència al nord-est de Delhi ha deixat 53 morts, més de 200 persones ferides, 2.000 arrestades i 5.000 en camps de refugiades

Allò que molta gent qualifica de pogrom és només el resultat i la continuació d'una gran neteja ètnica orquestrada pel govern



Edificis cremats
durant els aldarulls
al nord-est de Delhi
/ BANSWALHEMANT

país. Malgrat la il·legalització temporal de la RSS, el processament de líders del BJP i d'un altre partit, també instigador de la demolició, no es va prendre cap mesura més enllà d'iniciar una comissió d'investigació i un judici per a determinar-ne les persones culpables.

La resolució sobre el cas del Tribunal Suprem ha arribat gairebé dues dècades després. Es va comunicar el passat 9 de novembre, just després de la victòria electoral del BJP, ara liderat per Narendra Modi i Amit Shah, a l'abril. Un dels seus líders locals, Mukut Bihari, afirmava sense pudor just abans de fer-se pública la sentència: “el Tribunal Suprem és nostre”. I efectivament, la resolució no va castigar per conspiració cap de les persones investigadores de l'acció, va autoritzar la futura construcció del temple hindú i, com a mesura de compensació per al col·lectiu musulmà, els va adjudicar cinc acres de terra (unes dues hectàrees), on se'ls convidava a construir un temple i un hospital. Els mitjans de comunicació i la comunitat intel·lectual que no es troben en l'òrbita del govern van expressar el seu desacord; la sociòloga Nandini Sundar va afirmar, per exemple, que havien donat cinc acres a les musulmanes índies a canvi del seu dret de ciutadania.

Un mes després d'aquesta bufetada a la comunitat musulmana autòctona, el Parlament -controlat pel BJP- va aprovar per majoria la introducció a la constitució del Citizen Amendment Act (CAA). L'objectiu de la reforma és oferir la nacionalitat índia a totes aquelles persones refugiades, de minories religioses del Paquistán, Bangladesh i Afghanistan que no siguin musulmanes. Aquesta discriminació religiosa coincideix amb l'anunci que es posarà en marxa un Registre Nacional de Ciutadans (NRI), que pretén identificar la ciutadania genuïna de l'Índia.

Foc real de les forces de seguretat

Davant l'onada de protestes no-violentes arreu del país en contra de l'esmena a la ciutadania, les

L'alumnat d'un campus universitari va ser agredit per un grup d'homes armats que va passar habitació per habitació

El 19 de desembre tres manifestants van morir per ferides de bales disparades per la policia a Mangalore, a l'estat d'Uttar Pradesh

forces de seguretat han respost amb repressió. El 19 de desembre tres manifestants van morir per ferides de bala a Mangalore, Uttar Pradesh, quan la policia va obrir foc sobre els civils que participaven d'una marxa explícitament no violenta. Les universitats Jawaharlal Nehru University (JNU) i Jamia Millia Islamia (JMI), a Delhi, van liderar les primeres protestes, i també n'han rebut les conseqüències. L'alumnat de la JNU va ser assegitat i agredit per un grup d'homes armats amb barres de ferro que van passar habitació per habitació la nit del 5 de gener. Tot i tenir imatges dels agressors, la policia no els va processar. També l'alumnat de la JMI va ser reprimat violentament per agents de policia.

L'estudiant universitària M.K., que prefereix no revelar la seva identitat, assegura a la DIRECTA que “els últims actes violents posen de manifest una divisió enorme de la societat”. I continua: “la majoria secular gira la cara davant de les atrocitats que ens estan passant, essencialment, les està validant”. Segons afirma, anys de polítiques de polarització del BJP han aconseguit organitzar “una transició sistèmica cap a una política tirànica que insensibilitza la població davant la violència”.

El 23 de febrer, un dia abans que s'iniciessin els incendis i assassinats als barris de Delhi anomenats Trans Yamuna, el líder del BJP Kapil Mishra va incitar a posar fi al bloqueig de la carretera de Shaheen Bagh, una zona majoritàriament musulmana de la ciutat de Delhi.

Per a M.K., aquesta protesta de Shaheen Bagh és la prova que “no tot està perdut”. Aquesta mobilització va iniciar-se el 15 de desembre, quan un grup de dones -la majoria, musulmanes-, va organitzar una acampada. En l'actualitat, ha esdevingut la protesta més llarga en contra de la nova llei de ciutadania. La voluntat pacífica de la protesta, però, no va alterar els plans de les bandes armades que van actuar durant la setmana del 24 de febrer.

El problema, assegura M.K., és que “com que la majoria de gent només rep informació dels mitjans de comunicació controlats pel govern, s'ha viscut la protesta [contra la llei de ciutadania] com un gran maldecap provocat per les dones”. Així, resulta molt fàcil organitzar “una protesta violenta que en desbanca una de no-violenta és molt fàcil”, aprofitant el fet que la majoria no és capaç de veure que forma part d'una seqüència orquestrada políticament.

Mentrestant, segueix en peu el recurs a la llei elaborat des del Consell de Drets Humans de Nacions Unides, que encapçala Michelle Bachelet. M.K., però no té moltes esperances: “és com si una gent agressiva espantés una criatura fins a aconseguir la seva submissió. No vull dir que siguem una criatura, però sí que som vulnerables”. Per ara, la violència guanyant. ●



Qui posa les mans en la fruita i la verdura que mengem?

A Itàlia, el sistema de producció agrícola es beneficia de la contractació il·legal i l'explotació de treballadores estrangeres, però a tot el país sorgeixen resistències ciutadanes a aquest model

Sara Manisera | @SaraManisera

Abu Moro mai va imaginar-se que es trobaria en un camp de tomàquets al sud d'Itàlia als seus quaranta anys. Abans d'arribar a Itàlia, vivia en un apartament digne a Trípoli (Líbia), que li pagava l'empresa, i gairebé tots els estius tornava a Ghana per visitar la família. Era un treballador especialitzat de Chevron, una companyia petroliera estatunidenca que extreia cru a Líbia. Ell hi treballava des del 2005, tenia un contracte regular i rebia una bona remuneració, que li permetia mantenir als seus germans i als seus fills. “Què se m’hi havia perdut a mi a Europa?”, diu en anglès, assegut en una cadira d’un hort col·lectiu de Bari, al sud d’Itàlia. “Creu-me, quan vaig arribar a Europa, plorava. Em preguntava: ‘i ara què faig?’”. Jo guanyava molts diners. Líbia era l’únic país il·lès a l’Àfrica. La gent hi anava a buscar feina. I ara, què? Ara, els joves africans no tenen ni tan sols Líbia i han de venir aquí”. Es va veure atrapat en plena crisi líbia. La intervenció militar de l’OTAN el març del 2011 va provocar, set mesos després, la caiguda del règim de Muammar Gaddafi, desintegrant i sacsejant els fràgils equilibris del país. Per a ell, com per a molts d’altres, s’obria una única possibilitat: creuar el mar Mediterrani. Tanmateix, després d’arribar a Itàlia i rebre la negativa a l’estatus de refugiat, es quedava sense opcions.

Començava així el seu pelegrinatge personal pels camps de Foggia, a Capitanata, durant la collita de tomàquet. “Treballava per un caporal. M’acompanyava des del gueto fins als camps juntament amb altres persones. Viatjàvem en furgonetes, on posaven fins a quinze treballadors. Guanyàvem 3 euros per caixa. Cada una pesava 300 quilos. Arrancàvem les plantes i les sacsejàvem. Has de ser ràpid perquè si no ho ets, no fas tantes caixes i algú serà més ràpid que tu. És una guerra entre treballadors. Al final del dia, si feies onze caixes, una era per al caporal. És una feina boja. Les mans et queden destruïdes. L’explotació és total. Has de pagar per moure’t, per dormir... fins i tot per

A tota Itàlia es dona el sistema del ‘caporalato’, contractació il·legal de jornaleres agrícoles, i l’explotació camperola

SfruttaZero neix per cultivar tomàquets sense explotació i per crear una cadena de subministrament alimentari alternatiu

fer-ho a terra. També has de pagar a l’esposa del caporal, que prepara el dinar. Has de menjar, no? Cal fer-ho. Ho has de fer per sobreviure”, diu amb veu profunda i amargada.

“He deixat de treballar a Foggia. Actualment treballa amb el projecte SfruttaZero, em paguen 7 euros l’hora i estic content”, diu, canviant d’expressió a la cara. SfruttaZero és un projecte nascut el 2013 de les associacions Solidaria de Bari i Diritti a Sud de Nardò, a la província de Lecce. L’objectiu és cultivar tomàquets sense explotació i crear una cadena de subministrament agroalimentari alternativa a la lògica exclusiva del benefici, que protegeixi el medi ambient i la dignitat de la plantilla. No utilitzen ni herbicides ni fertilitzants químics. Han eliminat la intermediació il·lícita (coneguda com a *caporalato*) i l’explotació laboral, i es basen en les xarxes de grups de consum solidari i de FuoriMercato per a la distribució de productes. “Vam pensar a revertir un símbol negatiu d’explo-

tació, el tomàquet, i fer que tornés a ser un producte estimat, ja que és el símbol d’aquesta terra”, explica Federico Cuscito, un dels fundadors de SfruttaZero. “Sí”-admet- “la salsa costa més que la del supermercat, però ens hem d’acostumar a menjar menys i a preguntar-nos d’on prové el nostre menjar. Qui el recull i el transforma. Què hi posen i per què costa tan poc. L’explotació prové de les grans distribuïdores organitzades i de multinacionals que estableixen regles i preus insostenibles més amunt de la cadena. Aquest és el veritable mecanisme a destruir”.

Revertir el tracte denigrant

De la Puglia a Calàbria, passant per Sicília, Campània, Piemont, Vèneto, Emília Romagna i Llombardia, a tota Itàlia es dona el *caporalato* -contractació il·legal de jornaleres agrícoles- i l’explotació en l’àmbit agrícola. Es tracta d’un fenomen que també afecta les treballadores italianes però que sovint es nodreix de treballadores estrangeres, més vulnerables i fàcils de patir xantatge. A l’origen de l’explotació hi ha les grans empreses distribuïdores i, més en general, un sistema agroalimentari que posa l’agricultura a subhasta, a través de mètodes feudals i paramafiosos, que carreguen tota la reducció de costos sobre l’últim esglaó de la cadena de subministrament. Els caporals es troben a la meitat de la cadena de subministrament. No tots són iguals. Depèn dels territoris, del sistema, dels controls. Alguns són persones violentes, dèspotes, cruels. Altres assumeixen un comportament humà, respectant les persones treballadores i establint una relació personal, a més de la laboral. No es poden fer servir categories úniques ni es pot suposar que la intermediació és inherentment esclavista. El caporal existeix perquè forma part d’una peculiar organització d’explotació capitalista de l’agricultura. Aquest sistema d’organització i control ha tingut èxit, ja que s’adapta a les necessitats dels inversors en producció agrícola. Quan la fruita, per exemple, està madura, es necessiten treballadores d’*ipso facto* per a respondre les necessitats de l’empresariat



Un recol·lector de tomàquets al sud d'Itàlia / ARXIU

agrícola. I els caporals fan això: troben treballadores. Perquè l'Estat i les institucions no han tingut la capacitat d'oferir un servei de col·locació i han abdicat del seu paper de control del mercat. Perquè "el mercat es regula". I l'esclavitud ha tornat a emergir amb més violència que abans.

Fins i tot a la rica Saluzzo, una ciutat de 17.000 habitants de la província de Cuneo (Piemont), famosa per les seves fruites, no hi manca l'explotació. "Aquí no existeix el pagès que llaura la terra", diu Lele Odiardo davant d'una tassa de cafè, "aquí hi ha un problema d'explotació dels treballadors de temporada. Per descomptat, no estem a Rosarno o Foggia, el treballador també pot guanyar 50 euros al dia, però aquí hi ha multinacionals de la fruita que exporten a Qatar i Dubai. Hi ha agricultura extensiva, com ara la producció de blat de moro per a porcs i vaques. Hi ha les granges de porcs que es destinen als pernells de Parma i hi ha les pomes del Trentino. És un territori molt contaminat, on es fa un ús enorme d'herbicides, però no podem dir que aquest model de producció està destruint la nostra salut perquè l'economia local es basa en això". En Lele és un home amable i honest. Pare, educador professional, escriptor especialitzat en

A la rica Saluzzo, ciutat de 17.000 habitants de la província de Cuneo (Piemont), famosa per les seves fruites, no hi manca l'explotació

Hi ha una altra Itàlia d'associacions i cooperatives que defensa els drets, el medi ambient i la justícia social

la història de la muntanya i la Resistència. És un dels fundadors del Comitè Antiracista de Saluzzo, un grup informal de ciutadanes que, des del 2009, s'han unit per expressar la solidaritat i el suport polític, social i sindical a les persones treballadores de temporada que arriben a Saluzzo i els seus voltants per a la recollida de fruita. Igual que en Lele a Saluzzo i en Federico a Bari, hi ha una altra Itàlia que no s'agenolla a l'explotació i que resisteix la injustícia. Associacions, cooperatives, temporeres, treballadores i agricultores. Persones que defensen els drets, el medi ambient i la justícia social. I que intenten imaginar-se un món diferent, on les agricultores siguin "figures socials indispensables per a la protecció del medi ambient" i l'agricultura torni a ser sana i sense explotació. ●

*En el llibre *Racconti di schiavitù e lotta nelle campagne* recentment publicat, l'autora, seguint el cicle de les estacions, recull les històries de treballadors ocupats en l'agricultura italiana, sovint immigrants, i d'aquells que, a través d'associacions i cooperatives, proposen un model de treball agrícola respectuós amb els drets i el medi ambient, fora de les grans cadenes de distribució.

#GOTrentilitzable

X un MÓN + SOSTENIBLE

Compra'l
personalitza'l!

Lloga'l
Got genèric de 30 i 50 cl

Renta'l
Servei ràpid i eficaç

Gestió integral
x grans esdeveniments!!

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

+ informació

93 837 15 48

www.ecofestes.cat

SÍRIA, O LA GUERRA CONTEMPORÀNIA

La guerra intensifica elements com el neocolonialisme, el racisme, les economies extractives i la crisi mediambiental, mentre els mecanismes de resolució de conflictes tradicionals es mostren inefficients

L'anàlisi internacional de Gabriel Garroum Pla | @GabrielGarroum
Investigador del departament d'Estudis de la Guerra del King's College

Aquest març es compleixen nou anys des de l'inici del conflicte siria, vora d'una dècada que als sirians ens sembla una eternitat.

La guerra ressona entre nosaltres, des de Síria a arreu. I ho fa perquè la guerra està connectada i intensifica els grans mecanismes i relacions que configuren el món contemporani tal com l'experimentem: el neocolonialisme, el racisme, les economies extractives, la crisi mediambiental o l'ús de tecnologies per a controlar la mobilitat.

La matriu de la guerra contemporània és un assemblat que reuneix pràctiques de violència, tecnologies de control i intervencions biopolítiques, prenent l'esfera global com a terreny d'operacions a pesar de la seva heterogeneïtat i distribució geogràfica desigual. Un cop d'ull al desenvolupament de la guerra civil siriana al llarg d'aquests anys permet extreure diverses observacions sobre alguns dels trets més distintius del conflicte armat avui dia.

En primer lloc, l'exacerbació de la guerra per *proxy*, possiblement la característica més evident del conflicte armat a Síria, té conseqüències decisives. No es tracta d'obviar les motivacions i reverberacions locals dels conflictes o de silenciar resistències, sinó d'entendre la connectivitat global de la guerra, les xarxes i els registres que genera, i com totes nosaltres en som o podem ser-ne part. La penetració en el conflicte de potències regionals com Turquia, mundials com Rússia, no-estats com Hezbollah, entre

molts altres actors, dificulta enormement la resolució del conflicte, el rendiment de comptes envers els crims de guerra, l'accés humanitari i fins i tot l'accés informatiu.

En segon lloc, la guerra contemporània s'ha convertit en una forma de conflicte sostenible per a qui la promou. Només cal parar atenció a la proliferació de subcontractacions de la violència, sistemes d'automatització, i progressiva difuminació dels límits entre conflicte armat, protesta i intervenció geopolítica. Ja el 2016, en un dels moments de major escalada de la guerra civil a Síria, l'empresa armamentística turca ASELSAN va començar a instal·lar torres de vigilància intel·ligents a tan sols 300 metres del mur, acabat de construir el 2018, que separa ambdós països. Torres equipades amb metralladores i càmeres, sensors de tota mena, capaces de disparar sense control humà si l'objectiu no abandona la zona. Pels sirians a l'altra banda del mur, el que sona a futur distòpic és el seu present material.

En tercer lloc, la guerra ha esdevingut un fenomen eminentment urbà. La nova guerra urbana penetra i militaritza l'espai quotidià, catalogant poblacions senceres com a amenaces globals que han de ser controlades, monitorades i, si és necessari, aniquilades. Les perifèries urbanes del sud global han mutat a una pluralitat d'històries de violència, entre *checkpoints*, murs i trinxeres. A Síria, les batalles d'al-Ghouta, als afores de Damasc, i sobretot la d'Alep, han mostrat els més cruents regis-

tres de la guerra urbana, destruint infraestructures crítiques per la vida, reduint barris a runa, i forçant el desplaçament massiu de la seva població.

Finalment, la nostra és una era en què les definicions clàssiques dels estudis de seguretat, aquelles que parlen de fases de conflicte i postconflicte, de pràctiques de seguretat i de guerra, d'estat sobirà i estat fallit, de públic i de privat, han deixat de tenir validesa analítica. Elements que sovint són caracteritzats com a mesures postconflicte, com són la rehabilitació diplomàtica, la reconstrucció material o el retorn de les persones exiliades, estan succeint a Síria mentre el conflicte segueix present. D'altra banda, la finalització d'hostilitats a diverses zones del país, no va acompanyada d'una garantia de seguretat ni de cap mecanisme d'observació internacional.

I és que tots aquests elements, i molts d'altres, fan que els mecanismes de resolució de conflictes tradicionals s'estiguin mostrant inefectius. Avui, la província d'Idlib és el focus principal de conflicte a Síria, i com Alep el 2016, s'ha convertit en un palimpsest de la guerra: població civil objecte de tota mena d'intervencions biopolítiques, desplaçament massiu, respecte inexistent per als drets humans, bombardeig d'hospitals i escoles, i interferència internacional que prolonga la guerra i evita una resolució del conflicte. La guerra ressona entre nosaltres, i Síria n'és un dels altaveus amb més potència. Aquest març comença el desè any de conflicte armat amb l'esperança, potser il·lusa, que en sigui l'últim. ●



EL FUTURO ES LOCAL

Helena Norberg Hodge
Traducción de Jesús Iglesias Saugar

Ayúdanos a hacerlo posible
colaborando en la campaña
vkm.is/futurolocal



Nascuda fa prop de seixanta anys i amb quasi 250 volums publicats, 'La Cua de Palla' ha esdevingut la gran col·lecció de referència de la novel·la negra en llengua catalana

“Una nova col·lecció, la primera del seu gènere en llengua catalana, comença la seva esperançada trajectòria. Se’n diu *La Cua de Palla*, nom que ens ha semblat escaient perquè tots els criminals la hi tenen; sempre acaben per cremar-la. De vegades costa una mica, però és convenient, si més no, entre les cobertes d’un llibre, car altrament no hi hauria història”. Amb aquest acudit una mica forçat i amb sobredosi de pronoms febles, es presentava fa cinquanta-set anys el primer volum del qual acabaria conformant una sèrie de culte entre els aficionats d’això que avui coneixem com a novel·la negra, policíaca o criminal, i en una fita del tot insòlita de l’edició en català, amb prop de 250 volums especialitzats en el gènere, en diverses etapes. Enguany, en el marc de la BCNegra (una setmana d’activitats entorn d’aquest particular registre narratiu), ha tingut lloc un cicle de xerrades sobre el llegat de *La Cua de Palla* i una exposició dedicada al segell està instal·lada a la Biblioteca Jaume Fuster de Barcelona fins a finals d’aquest mes.

Per Jordi Canal, estudiós i divulgador del gènere policíac, *La Cua de Palla* fou “una col·lecció amb un molt bon disseny i una tria molt bona dels autors, que va donar confiança a directors que li van imprimir un indiscutible segell personal. Però potser va néixer abans d'hora”. Canal ha comissariat, juntament amb Joaquim Noguero, la mostra de la Jaume Fuster, i és autor de l'única monografia dedicada al segell, coescrita amb Àlex Martin, *La Cua de Palla, retrat en groc i negre* (Alrevés, 2011).

La frase de presentació, que apareixia en els primers volums de la sèrie, aterrats a les llibreries el setembre de 1963, duia la firma de Manuel de Pedrolo, que havia estat designat per Edicions 62 per dirigir la col·lecció. Pedrolo (1919-1991) era el perfil ideal per l'empresa: un dels escriptors emergents de la generació sorgida durant la postguerra, un tastaolletes que no era aliè al registre policíac -*Es vessa una sang fàcil* (1954) o *L'inspector fa tard* (1960)-, admirador confès de la literatura nord-americana moderna que era el brou de cultiu de la novel·la negra més clàssica, coneixia també el món de l'edició de butxaca i popular, doncs havia fet de redactor anònim per a »

» l'editorial Albor, en castellà. Fins i tot va treballar un temps per a una agència de detectius privats.

Edicions 62 havia nascut un any abans de la posada en circulació de *La Cua de Palla*, impulsada per Max Cahner i Ramon Bastardes, gent vinculada a l'antifranquisme catalanista, catòlic montserratí, que des d'uns anys abans ja editaven la revista *Serra d'or*. Situem-nos en un marc de tímida obertura del règim franquista, en el qual des de certs ambients i personatges (vinculats a l'elit burgesa i cultural de Barcelona, principalment) es planteja la idea de represa i posada al dia d'una llengua i una cultura lògicament rovellada per la postergació de l'espai públic. Hi van abocar diners i això explica la irrupció de fenòmens com el moviment de la Nova Cançó, la revista infantil *Cavall Fort* i també Edicions 62, que va ser el primer segell que va traduir literatura d'altres llengües al català després des de la república.

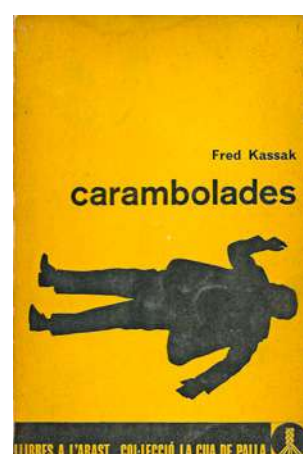
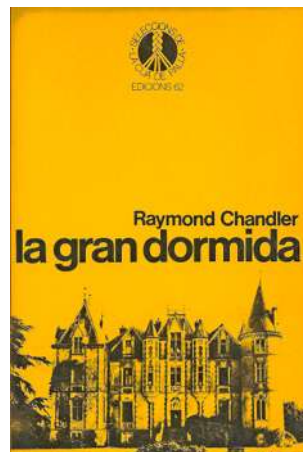
L'alta literatura i l'altra literatura

Debuten en el camp de la ficció amb el gènere que aleshores s'anomenava "de lladres i serenos", un nínxol considerat des de bona part de la intel·lectualitat d'aleshores com de baixa estofa, un passatemps per a les classes menys il·lustrades, condemnat a l'edició barata i *pulp*. Sens dubte amb la intenció d'eixamplar la base lectora d'una llengua llavors encara relegada -en part, però no només, per l'ostracisme franquista- al prestigi minoritari de la literatura de celles altes. Calia alliberar el català del fermall verdaguerià i jocfloralesc, del santuari elitista de la col·lecció *Bernat Metge* que poblava les biblioteques dels salons burgesos, i baixar-lo fins als quioscos de la Rambla a compe-

Calia alliberar el català del fermall verdaguerià, del santuari elitista de la col·lecció 'Bernat Metge' que poblava les biblioteques dels salons burgesos

tir amb novel·letes de l'oest o de romanticisme acartonat, tot reivindicant-lo com una parla vàlida per a les manifestacions modernes de la cultura de masses. Per Jordi Canal, "es volia trencar amb aquella visió noucentista que la literatura catalana era només per a la poesia i potser el teatre, per a l'alta literatura, però no per a l'altra literatura. *La Cua de Palla* és com un mirall de la col·lecció *Bernat Metge*. Si la *Bernat Metge* és un projecte de la burgesia de fer alta literatura en català, traduint els clàssics grecs i llatins, que en una cultura com la catalana, va ser un fet insòlit, *La Cua de Palla*, en format butxaca i dirigida a les classes populars, també és un fet insòlit".

Però hi havia una segona voluntat gens dissimulada entre les persones impulsores del segell: vindicar aquell gènere considerat un mer entreteniment escapista com un dels focus productors de la millor literatura del segle XX. I això Pedrolo, particularment, ho tenia molt clar. "Ara ja és generalment reconegut que les novel·les de lladres i serenos no són un subproducte literari sinó una modalitat que les històries de la literatura de demà no podran passar per alt", explicava a les presentacions. L'autor de *Mecanoscrit del segon origen* es va bolcar en el projecte: seleccionava les obres a traduir, buscava qui les traduís o ho feia ell mateix, escrivia pròlegs i redactava inserts promocionals. En un dels seus empenys inicials, però, no va reeixir. "Més endavant, quan els nostres autors s'animaran, us oferirem



Una tria de portades dissenyades per Jordi Fornas



Manuel de Pedrolo / ARXIU





Xavier Coma
Sanpere
/ ARXIU

també productes del país”, assegurava en el prefaci fundacional. Però en els set anys que va dirigir *La Cua de Palla* l’únic autor original que va publicar va ser ell mateix, amb dues entregues, *Joc brut* (1965) i *Mossegar-se la cua* (1968).

Amb tot, amb 71 volums publicats en set anys, *La Cua de Palla* va conformar una panoràmica prou il·lustrativa dels corrents internacionals del gènere. “Tens des dels clàssics americans però també novetats del moment i oberta als nous corrents de la narrativa policíaca europea”, apunta Canal. Així, els Dashiell Hammett, Raymond Chandler, James M. Cain i Ross McDonald convivia amb firmes llavors emergents com Patricia Highsmith o Margaret Millar, l’anglès John Le Carré, el francès Sebastien Japrisot o el suís Friedrich Durremmatt. Un capítol a part el mereix Georges Simenon i la sèrie del comissari Maigret, que a causa de la seva torrencial producció i de l’èxit que tenia entre el públic, es va convertir, amb dotze volums, en el més traduït.

En pocs anys, les llibreries del país es van omplir de revòlvers que treien fum, investigadors privats cínics, *femmes fatales* intrigants i cotxes descapotables enfonsats en llacs solitaris amb algun cadàver al maleter. Per fer parlar català tot aquest imaginari, Pedrolo va encarregar la tasca a professionals de l’escriptura que ja aleshores tenien renom. Alguns de forma ocasional (com el poeta Joan Oliver o Rafael Tasis) i altres amb una bona colla de traduccions entregades (Maria Aurèlia Capmany, Ramon Folch i Camarasa o Joaquim Carbó). “El fet que fes tants anys que no es traduís en català feia que no hi hagués un cos de traductors especialitzats -assenyala Jordi Canal- i, d’altra banda, en aquell moment la situació de l’edició era tan precària que poder traduir era una sortida professional”. L’equip de traducció va haver d’enfrontar la construcció d’una llengua viva des de la carència o la invisibilitat d’un argot propi del registre policial o delinqüencial. No servia Verdaguer per als gàngsters de la Costa Oest. Va caldre una tasca etnogràfica de recuperació de terminologia d’abans de la guerra civil o, si s’esqueia, inventar: a Un assassinat, noi d’Alan Hunter, Marta Martín va anomenar “porres” als cigarrets de marihuana. Tampoc es va allunyar molt dels porros actuals.

Entrar pels ulls

Un altre dels elements que van fer de *La Cua de Palla* un referent van ser els dissenys de cobertes, marcats pels identificatius colors corporatius negre i groc. Darrere hi havia la mà de Jordi Fornas Martínez (1927-2011), habitual portadista del grup 62 i del segell discogràfic Edigsa. “El groc i el negre, els vaig triar perquè són dos colors que fan un contrast molt violent, que es veuen molt i, això és important, perquè la coberta no deixa de ser un disseny publicitari, ha de cridar l’atenció i fer vendre el llibre”, va explicar en una entrevista. Però també eren els colors amb què s’identifica la narrativa i el cinema policíac

Les llibreries es van omplir de revòlvers que treien fum, investigadors privats cínics, ‘femmes fatales’ intrigants i cotxes descapotables enfonsats en llacs solitaris

a Itàlia (on se la coneix com a *giallo*, groc) i a l’Estat francès (on el terme *noir* s’ha imposat gràcies a la Série Noire de l’Editorial Gallimard). La fotografia cremada, l’estètica influïda pel pop-art, una retolació trencadora (amb tipografia Helvètica, llavors una novetat), van fer la resta.

Edicions 62 va liquidar la col·lecció el 1970 “perquè es van embrancar amb el projecte de la Gran Enciclopèdia Catalana, que va costar molts diners”, segons Jordi Canal. Però, com si fos un esbirro cosit a trets en un carreró de Chicago, *La Cua de Palla* es va resistir a morir. El 1981, amb la represa de la normalització lingüística del català i el *boom* del gènere criminal autòcton a partir de fenòmens com la sèrie *Carvalho* o, en català, els esforços de Jaume Fuster, l’editorial reinventa la marca com a *Seleccions de la Cua de Palla* i amb una nova numeració, però mantenint el mateix disseny genuí.

A partir de 1985 s’hi posa al capdavant Xavier Coma Sanpere (1939-2017) estudiós del gènere que, durant els deu anys que va dirigir-la, va treure al mercat, amb una periodicitat mensual, 168 títols que conformen tot un cànon de la literatura negra nord-americana més clàssica, molt adaptada al seu gust personal. Canal considera Coma “un dels nostres grans intel·lectuals injustament oblidat”, un “marxista sense carnet, heterodox”, tan heterodox que va veure en la cultura de masses dels Estats Units (els còmics, el Jazz, la novel·la i el cinema negres) una manifestació de la veritable cultura de les classes populars del segle XX. I va aprofundir en l’aspecte de crítica social que s’amagava rere de l’anècdota dels trets de bala, una narrativa segons ell “cenyida a l’enfocament realista i sociopolític de la temàtica contemporània del crim i la contemplació crítica de la societat capitalista des de la perspectiva del fenomen criminal” que retratava, amb mirada desencantada, un marc de valors basat en l’ambició de poder i els diners, que arrossegava a la violència i la corrupció moral. ●

La casa encantada

El relat d'Uriol Gilibets | @folldetolls

La casa del final del carrer estava encantada. No hi havia cap dubte. Ho sabíem tots els nens del barri. En sortir de l'escola, jugàvem a passar corrent per davant. Només ho fèiem els més valents. I ho fèiem de pressa, pensant "si ha de passar alguna cosa, que no sigui a mi!". Ni el més fanfarró era capaç d'aturar-se davant dels barrots d'aquella mansió decrepita. Quan s'insinuava algun soroll, marxàvem corrents esgarrapant la graveta amb les sabates.

No et menteixo si et dic que era la típica casa encantada. Sí, segurament la mateixa casa que ara t'estàs imaginant. No hi podia viure ningú. Això deia la lògica. Però a les nits una llumeta voltant per la casa despertava el misteri. "Un reflex!", deien els assenyats. Els assenyats que no s'acostaven mai a la casa encantada.

El pare em repetia que no era segura. La mare que hi havia fantasmes. L'àvia que hi vivia una dona boja que semblava una bruixa. Algun vespre finestrejant des de l'habitació, havia vist l'ombra d'una sortillera empastifada de sang voltant pel jardí. De cop, deixava de mirar. Com si per deixar de mirar haguessin de desaparèixer els monstres.

A la colla érem tres. Cada un més covard que l'anterior i més poruc que el següent. Érem amics perquè érem veïns. No calia rebuscar arrels més profundes. La nostra amistat es basava en no dir mai que no. Si ho feies eres pell, carnassa pels voltors, t'immolaves i passaves a ser res de res. Desapareixies per la resta. Això sí, desapareixies després de ser linxat durant quinze dies.

Vam decidir fer un pla per escodrinyar la casa. No hi havia invitació més gran que uns pares dient, "No ho feu!". Ho faríem al vespre. No era la millor hora per vèncer la basarda però era l'única opció que teníem. Només arribar al davant, el Quim no va poder aguantar més. Va marxar. Pobre, el que li esperava a l'endemà...

Ens vam escolar entre els barrots. Eren alts. I punxeguts, molt punxeguts. Caminàvem ajupits. El jardí era un camp de mines; una garrafa de lleixiu, una pala bruta de fang, un tambor de rentadora, un vestit estripat a bora del roure... Cada passa feia tant soroll! A les escales del porxo, l'Albert va ensopegar. No va



/ THALIA LAVAIL

plorar perquè devia tenir les llàgrimes espantades. Va marxar corrents topant amb tot. "I ara què faig?"

"Si m'espero una mica i marxo, demà m'ho puc inventar tot. No cal que entri". La porta es va obrir davant meu. El destí va ser més ràpid que jo. Fora feia calor però l'alè de la casa era glaçat. Em vaig quedar ben *engelivat*. Tot era fosc i només es guipaven contorns afilats, contorns sinistres, contorns que em podien massacrar en qualsevol moment. I de cop...

"Hola? Què hi ha algú?". Una veu molt fina va esberlar el temps. I el silenci. I una mica més i esquerda el meu cor. "Qui ets tu? Què hi fas aquí?". La veu conservava un to molt tranquil. Era una veu serena, infantil. Una veu que s'anava convertint en un cos balder, esquifit, que es plegava sobre si mateix, com si estigués a mig muntar. Un cos que no tenia cara, ni ulls ni mirada. Però quan encengué amb un llumí l'espelma que portava a la mà...

Era una dona vella. Una dona molt gran. Amb una cara plena d'arrugues que es plegaven sobre elles mateixes. Sí, podia ser una bruixa. Clar, i un fantasma. I forçant molt també podia ser una dona llop. Tantes llegendes que havia escoltat a casa i que havia construït amb els amics... La realitat novament era menys interessant. Com dèiem al carrer, "només és una *vieja*". "Feia molt temps que no em venia a visitar ningú. Vols un suc i unes galetetes?". Quin descans. Que bé, li diria de tot a l'àvia.

I dic "li diria de tot" perquè al final tot es va complicar. Em portà el suc i les galetetes en una safata on també portava un ganivet de trinxar carn. I evidentment, no era per tallar les galetetes, no. Més aviat era per esqueixar-me a mi. Em va agafar tant per sorpresa que no vaig poder ni cridar. "D'on treu tanta força aquest sac d'ossos", rumiava mentre estava filetejant les meves cames. Quina *sangarrinera*. La veritat és que en un tres i no res em tenia esquarterat dins d'una bossa de plàstic de supermercat. I un segons després, ja m'estava enterrat al costat de l'arbre del jardí. Segur que algun nen des de casa seva va veure l'ombra d'una sortillera *ensangarrinada*. Segur que va pensar que no existia.

La meva àvia estava molt trista per la meua mort. Això sí, dins el cor tenia el bàlsam perfecte; explicava a totes les seves amigues, "Jo ja ho deia que passaria! Ja ho deia! Però clar, com que a mi ningú em fa cas...". ●

arc
Assegurem compromís

www.arc.coop

MENÚ DEL DIA

al KOP DE MÀ

cuina casolana
opció vegetariana
preus populars

C/Riego 4
SANTS

★ CERVESA DEL ★

MONTSENY

ARTESANA

CUINA DE BARRI

ESMORZARS
MENÚ AL MIG DIA
CARTA DE NIT
OPCIO VEGETARIANA
BEGUDES DE LA TERRA
CERVESES ARTESANES
CULTURA POPULAR

C/Premià 20, BAIXOS, 08014
SANTS. PAÏSOS CATALANS
93 422 16 13 WWW.TDK.CAT

ressenyas



Carolin Emcke: el compromís per a una societat lliure d'odi

Susana Vázquez Badia | @sumazigh

Carolin Emcke (Mülheim an der Ruhr, 1967) és una periodista, escriptora i filòsofa alemanya. Compta amb una dilatada experiència com a redactora i corresponsal a conflictes internacionals, des de l'any 1998 fins al 2014. Actualment compagina la seva feina com a escriptora freelance i columnista, amb el comissariat i la presentació de xerrades a Berlín i Hannover.

El compromís de Carolin Emcke a favor dels drets humans i la denúncia de la violència, la xenofòbia i la LGTIB-fòbia l'han fet mereixedora de molts premis a Alemanya. *Gegen den Hass* (Contra el odi) ha rebut el Premi de la Pau dels Llibreters alemanys.

A *Contra el odio*, Emcke sosté la idea que l'odi no és un sentiment individual ni espontani, sinó que es fabrica i necessita un cert marc ideològic. L'escriptora emmarca l'odi a partir de dos successos. El primer es va produir a Clausnitz, un poble alemany on diversos manifestants van assetjar un grup de persones sol·licitants d'asil, el febrer de 2016. El segon va ser l'assassinat a

mans de policies del ciutadà afroamericà Eric Garner a Staten Island (Nova York), l'any 2014.

A través del seu llibre, Emcke formula un interrogant rere l'altre: Com sorgeix la mirada amb què l'altra esdevé invisible o monstruosa? Quins factors ideològics, emocionals i psíquics hi ha al darrere? Quines són les constel·lacions en les quals es volen trobar diferències casuals o innates per vincular-les al reconeixement social i fins i tot al reconeixement de drets humans i civils?

Aquestes preguntes ens interpel·len, ens demanen de prendre consciència que calen compromisos i accions individuals. Hem d'estar al costat de qui viu amenaçada pel seu aspecte, la seva forma de pensar, les seves creences, o la seva forma d'estimar.

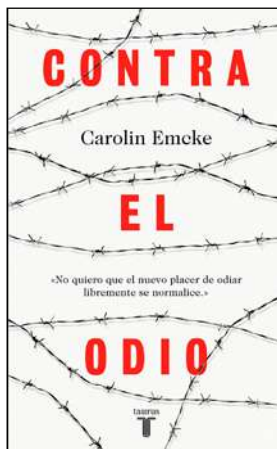
Contra el odio proposa mirar l'odi de cara, fent-ne una anàlisi minuciosa i racional, tot deixant de banda el reduccionisme i les emocions. Llegir aquest llibre i mirar d'interioritzar-lo, reflexionar-hi i estremir-se, per després actuar al respecte, ja és un acte de compromís amb nosaltres i amb la resta de la societat. ●



LLIBRE

Contra el odio

Carolin Emcke
Traduït de l'alemany per Belén Santana
Col·lecció Taurus
Pensamiento
Penguin Random House Grupo Editorial, 2017
240 pàgines



La curiositat il·lustrada

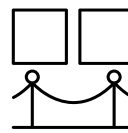
Guille Larios | @La_Directa

Exposició d'il·lustracions fetes a foc lent i de forma manual, amb aquarel·les i serigrafia. Exposades entre les parets i les botes de vi de la Bodega La Riera, al barri barceloní de Vallcarca. En ella, les dibuixants Esther Aguilà i Lucho (dibuixant alhora que protagonista de l'obra) plasmen escenes d'humanitat, situacions quotidianes de persones anònimes, de veïnes que van conèixer o amb les quals van intimar els darrers anys als voltants de l'avinguda Vallcarca.

Les persones retratades (Constantín, Lucho i Esperanza) són: un home sense sostre, un al-

pinista amb ànsies de llibertat i una veïna que passeja per Vallcarca la seva gossa, la Brava. Aquestes tres protagonistes, juntament amb els personatges de les sèries *Els esperadors* o *Els parladors*, completen aquesta mini exposició.

Un projecte nascut per la curiositat de l'artista cap a les persones que la rodegen. Una curiositat que l'empeny a "interrompre el silenci" i a explorar i exposar la normalitat del dia a dia; mostrant allò que som, amb una mirada híbrida cap a l'espècie humana, entre la vergonya aliena i l'admiració profunda. ●



EXPOSICIÓ

Els útils

Aquarel·les i serigrafia
Esther Aguilà i Lucho
Bodega La Riera, Vallcarca
Entre el 5 i el 26 de març

Revoltes sintetitzades



Xavier Puig i Sedano | @xavierps7

Una posada en escena vintage, a imatge de la *chanson* francesa, diuen, acompanya el salt cap a abraçar les sonoritats electròniques. Tensions en sentits oposats com les que descriu de base el projecte musical de *Ginestà*. La melancolia i la vida; el costumisme i la revolta. Amb aquest disc homònim (Kasba Música, 2019) les germanes Serrasolsas -Pau i Júlia- es llancen de ple a seguir les pistes que en l'anterior disc, *Neix* (Kasba Música, 2018), denotaven que no es tractava d'un grup més fent voltes a la cançó d'autora. Ja aleshores s'entreveïen deixos del folk pop costumista i de la voluntat de transgredir, també, musicalment.

Alliberades de les cotilles que sovint marquen els canons de la música reivindicativa, de protesta, en aquesta ocasió s'atreveixen amb cançons tintades de sintetitzadors i patrons rítmics. Una aposta clara per la modernitat arrelada a les lluites quotidianes. La resta ja és conegut, la tendresa -marca de la casa de les de Sant Andreu de Palomar- esgrunada en deu cançons que comencen a dibuixar un imaginari propi. Que surten de casa, de la intimitat, per aterrar en l'actualitat, als carrers. "Se'ns han mort tots els lliris", diuen a "Roig" en una referència que s'encarna de ple amb la situació actual del país. ●



MÚSICA
Ginestà
Ginestà
Kasba Música, 2019



/ CHRISTIAN GONZÁLEZ

“La meva pàtria és la llibertat”

Eleuterio Sánchez,
El Lute, empresidari

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Sobre ell s’han fet pel·lícules i fins i tot Boney M., la famosa banda *eurodance* dels anys setanta, va dedicar-li la cançó “El Lute”. També va deixar-se fotografiar per estrelles del cinema i personatges de la jet-set, però la seva popularitat no obeeïa a cap mèrit científic. Eleuterio Sánchez (Salamanca, 1942) era famós per haver-se llançat d’un tren quan la Guàrdia Civil el traslladava a una presó el 1966 i per fugar-se del penal del Puerto de Santa Maria (Andalusia) la nit de cap d’any de 1970. *El Lute*, com així se’l coneix, havia estat condemnat a cadena perpètua arran d’un robatori en una joiera de Madrid en el qual un dels seus acompanyants va matar el vigilant de seguretat. Després de quedar en llibertat el 1981, va continuar amb una vida que sempre ha anat lligada a la natura, la música i els llibres, a través dels quals ha denunciat la presó i l’alienació de la societat capitalista. A països com Alemanya, les reflexions d’*El Lute* s’estudien com a tractats de sociologia.

Tothom et coneix per les peripècies que has hagut d’afrontar (presó, fugues, etc.). Què t’hi va portar?

Hem de situar-nos a l’època franquista, on excepte els vencedors, la resta ens moríem de gana. I per un fill de *mercheros* -venedors itinerants d’objectes de metall, també coneguts com a quincallers o nòmades- la situació era pitjor, perquè així com a l’Estat francès se’ns permetia acampar, a l’Estat espanyol érem empestats, víctimes del fred de l’hivern i la Guàrdia Civil de Franco. De fet, el meu pare era anarquista de la CNT i, a causa d’això, va haver-se de canviar els cognoms per passar desapercbut. Es deia Nieto Ruiz i es va posar Sánchez Rodríguez. La meua vida va transcórrer en aquest ambient tan hostil, davant el qual no hi havia altra sortida que caminar o rebentar.

La marginació et va abocar a la delinqüència?

Després que el pare fos empresonat per robar un sac de blat, vaig adonar-me que érem una comunitat exclosa pels nostres costums. I és que si bé el Codi penal no considerava punible sostreure aliments -eren tipificats com a delictes famèlics-, si nosaltres ho fèiem, se’ns perseguia igualment.

Vas romandre divuit anys a la presó i, no obstant això, vas sortir-hi preparat pel que vindria. Què et va ajudar?

He de reconèixer que sóc un *rara avis*, perquè la presó castiga, destrueix les persones i les institucionalitza en un règim atroç. Però jo vaig tenir l’ambició d’estudiar i culturitzar-me llegint Nietzsche, Kant, Unamuno, Ortega y Gasset, i altres escriptors i filòsofs. I això, sumat al suport dels meus amics i familiars, em va salvar.

Sempre vas intentar escapar-te d’on estaves confinat. A què ho atribueixes?

La meua pàtria és la llibertat, un instint que sem-

pre m’ha acompanyat. Té a veure ser *merchero*, on aquest anhel marca la nostra manera de ser, però també la influència que vaig rebre de Miguel de Cervantes, del qual he llegit desenes de versions del Quixot, i el plaer que vaig experimentar a l’Àfrica en una estança amb el poble massai. Allà, vaig dormir amb una màrrega sota el cel i les estrelles, sentint-me part d’un tot on no hi ha complexos ni estats d’inferioritat.

En quina mesura vas pagar la fama?

Els mitjans em van destrossar perquè se centraven en el personatge i no en algú a qui li havien amputat divuit anys de vida. Però clar, estàvem a l’Espanya de Franco, on estava prohibit parlar d’economia, cultura i encara menys de política, però sí de Lola Flores, grans futbolistes o mites fabricats, que com jo, servien per entretenir la població. Volia deixar de ser *El Lute* per ser Eleuterio, però no vaig aconseguir-ho.

Amb l’escriptura t’has alliberat d’aquest llast?

Ha estat el millor divan per treure el que porto dins. Abomino la figura d’*El Lute* però reconec que l’he utilitzat

per explicar l’ésser humà que hi ha al darrere. De fet, en la meua època hi havia molts *Lutes*, però van quedar a l’oblit o no van tenir les circumstàncies atzaroses que em van envoltar a mi, i de les quals la premsa es va fer ressò.

Ara vius a Cabezabellosa, un petit municipi de la província de Càceres (Extremadura). Com vas anar a parar-hi?

És el poble de la meua segona esposa, la Carmen. Però també necessitava fugir d’una ciutat on l’home és víctima de l’hedonisme, l’individualisme i la competitivitat a què l’ha reduït la societat de consum. Al camp tot és diferent. Allà puc apreciar la bellesa de les petites coses, com ho és gaudir la natura. Convido a tothom a sentir la felicitat que suposa estar-hi en contacte. ●